

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Ы. АЛТЫНСАРИН АТЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ БІЛІМ АКАДЕМИЯСЫ

**ӘЛЕУМЕТТІК ОСАЛ ОТБАСЫЛАРДАН ШЫҚҚАН БАЛАЛАРҒА
ҚОСЫМША САБАҚТАР ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК
ҰСЫНЫМДАР**

+
Астана, 2024

БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының Ғылыми-әдістемелік кеңесінің шешімімен ұсынылды (2024 жылғы 19-наурыздағы №1 хаттама).

Әлеуметтік осал отбасылардан шыққан балаларға қосымша сабақтар ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар – Астана: БІ.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2024. – 80 б.

Әдістемелік ұсынымдарда әлеуметтік осал отбасылардан шыққан балаларға біліміндегі олқылықтарының орнын толтыру бойынша қосымша сабақтар ұйымдастыру, еліміздің мектептерінде білім алушылардың білім сапасына кешенді мониторинг, талдау, 8-11-сынып оқушыларының оқу пәндері бойынша біліміндегі олқылықтардың орнын толтыру бойынша әдістемелік ұсынымдар берілген.

Әдістемелік ұсынымдар орта білім беру ұйымдарының басшылары мен педагогтері, әдіскерлер, білім басқармалары/бөлімдері мен пән мұғалімдеріне арналған.

© БІ.Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2023.

КІРІСПЕ

Әлеуметтік осал отбасылардан шыққан балаларға қосымша сабақтарды ұйымдастыру және өткізу баланың қажеттіліктерін қанағаттандыру негізінде жүргізіледі.

Әдістемелік ұсынымдар мақсаты – әлеуметтік осал отбасылардан шыққан үлгерімі төмен білім алушыларға олардың орта білімге қолжетімділігін қамтамасыз ету үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ету

Әдістемелік ұсынымдар міндеті:

- білім алуға қол жеткізуді қамтамасыз ету үшін қосымша сабақтар алуға мүмкіндігі жоқ отбасыларға әлеуметтік қолдау көрсетуде мұғалімдерге нұсқаулықтар беру;

- қолжетімді цифрлық білім беру платформаларында ЦОР және бейне сабақтарды пайдалана отырып, негізгі пәндер бойынша білім алушылар үшін қосымша сабақтарды ұйымдастыруға мұғалімдерді бағдарлау;

- әлеуметтік осал отбасыларынан шыққан үлгерімі төмен білім алушыларға психологиялық, академиялық және когнитивтік қолдау көрсетуді ұйымдастыру.

Әдістемелік ұсынымдарда мұғалімнің қажеттіліктерін анықтау және оларды қолдау жоспарлары арқылы шешу үшін қолдана алатын әдіс-тәсілдері көрсетілген.

Әдістемелік ұсынымдарда көрсетілген санаттағы балалардың біліміндегі олқылықтардың орнын толтыру бойынша жұмыс жүргізу үшін қосымша сабақтарды ұйымдастыру және өткізу туралы нақты нұсқаулықтар берілген.

Әдістемелік ұсынымдарда қосымша сабақтарды ұйымдастырудың негізгі аспектілерін түсінуге мүмкіндік береді. Көрсетілген санаттағы балаларға арналған білім олқылықтарының орнын толтыру үшін өткізілетін сабақтардың жоспарлары, қосымша сабақтарды ұйымдастыруға арналған тапсырмалар жиынтығы көрсетілген. Әлеуметтік осал отбасыларынан шыққан балалар үшін күрделі және көлемді тақырыптарды түсіндіру және білімдегі олқылықтарды толтыруға бағытталған қосымша сабақтардың мақсаты мен міндеттері нақты анықталған.

Әлеуметтік осал отбасылардан шыққан балалар үшін қосымша сабақтар өткізілетін пәндер тізімі, сондай-ақ қосымша сабақтарды ұйымдастыру және өткізуге қойылатын талаптар сияқты ұйымдастырушылық мәселеге ерекше назар аудару қажет.

Әдістемелік ұсынымдарда қосымша сабақтарды тиімді ұйымдастыру және педагогтардың өз уақыты мен ресурстарын мақсатты пайдалануын қамтамасыз ету үшін маңызды болып табылады.

1 БІЛІМ АЛУШЫЛАР ҮШІН ҚОСЫМША САБАҚТАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Әлеуметтік осал отбасыларынан шыққан білім алушыларға арналған қосымша сабақтар мұғалімдерге әрбір білім алушының жеке қажеттіліктеріне топталуына мүмкіндік береді. Бұл әсіресе жалпы сыныптағы оқуда қиындықтарға тап болған үлгерімі төмен білім алушылар үшін өте маңызды болып табылады. Қосымша сабақтардағы жеке-топтық жұмыс мұғалімге әр нашар оқитын оқушыға оқыту әдістемесі мен қарқынын бейімдеуге мүмкіндік береді. Бұл күрделі және көлемді материалды игеру процесінің тиімділігін едәуір арттырады.

Үлгерімі төмен білім алушылар көбінесе жаңа материалды сәтті игеруге кедергі келтіретін негізгі білімдерде айтарлықтай олқылықтарға ие. Қосымша сабақтар осы олқылықтарды анықтау және жоюға бағытталған. Қосымша сабақтар білім алушыларды оқу мақсаттарына жету үшін өз уақыты мен күш жігерін ұйымдастыруға үйретуге ықпал етеді. Олар ақпаратты өз бетінше іздеу, алған білімдерін талдау және тәжірибеде қолдану дағдыларын дамытады. Бұл білім алушыларға болашақта білім алу мен кәсіби қызметте пайдалы болатын маңызды құзыреттер болып табылады. Білімдегі олқылықтар бойынша тиімді жұмыс және күрделі де көлемді тақырыптарды түсіндіру білім алушылардың үлгерімін жақсартуға тікелей әсер етеді. Біртіндеп үлгерімі төмен білім алушылар оқу материалын жақсы түсініп, игере бастайды. Бұл олардың бағалары мен жалпы академиялық жетістіктерінің жақсаруына әкеледі. Білімдегі олқылықтардың орнын толтыру және күрделі де, көлемді тақырыптарды түсіндіру бойынша қосымша сабақтар білім беру процесінде шешуші рөл атқарады. Ол білімдегі олқылықтардың орнын толтыру, күрделі тақырыптарды түсіндіру, мотивация мен өзіне деген сенімділікті арттыру, өзін-өзі ұйымдастыру және өзін-өзі оқыту дағдыларын дамытады. Жалпы оқу үлгерімін жақсарту және стресс пен мазасыздық деңгейін төмендетіп әр білім алушыға жеке тәсілдерді қамтамасыз етеді.

Қосымша сабақтар – бұл білім алудағы олқылықтардың орнын толтыру, негізгі пәндер бойынша күрделі және көлемді тақырыптарды ЦББР және қолжетімді цифрлық білім беру платформаларын пайдалана отырып, қашықтықтан нысанда түсіндіру мақсатында әлеуметтік осал отбасылардан (бұдан әрі-ӘОО) шыққан үлгерімі төмен білім алушылары бар цифрлық мұғалім жүргізетін академиялық қолдауды ұйымдастыру формасы. Қосымша сабақтар өткізуге көмек көрсету үшін цифрлық мұғалімге көмекші мұғалім тартылады.

Қосымша сабақтар алгебра, геометрия, химия, физика, биология, Қазақстан тарихы пәндер бойынша білімдерінде олқылықтары бар, күрделі және көлемді тақырыптарды меңгеруде қиындықтарға тап болған, ӘОО-дан шыққан 8-11 сыныптардың үлгерімі төмен білім алушылар үшін өткізіледі.

Қосымша сабақтар өткізіледі:

– қолжетімді цифрлық платформаларда ЦББР және видеосабақтарды қолдана отырып, қашықтықтан оқыту формасында;

- негізгі пәндер тізімінен ЭОО-дан шыққан өз бетінше үлгерімі төмен білім алушылар таңдаған екі негізгі пән бойынша;
- әрбір негізгі пәнге аптасына 2 сағат бөлінеді;
- қосымша сабақтар бойынша апталық оқу жүктемесі таңдауға болатын 2 пән бойынша аптасына 4 сағатты құрайды (ұзақтығы кемінде 1 сағат екі сабақтан).

Білім алушылар үшін қосымша сабақтарды ұйымдастыру мен өткізудің негізгі міндеті білімдегі олқылықтардың орнын толтыру болып табылады. Сондықтан қосымша сабақтарды ұйымдастыру мен өткізуде негізгі пәндердің қандай тақырыптарда олқылықтар бар екенін барынша анықтап, оқу бағдарламасын игеруді қамтамасыз ету қажет.

Білім алушылар үшін қосымша сабақтарды ұйымдастыру және өткізуді іске асыру аясында:

- білім алушылардың оқудағы қиындықтарын анықтауға мүмкіндік беретін оқу бағдарламасын меңгерудің жүйелі мониторингін жүргізу;
- білім алушылардың ауызша жауаптар мен жазбаша жұмыстарда жіберген қателіктерін жан-жақты талдау, оларды жеңу бойынша жүйелі жұмысты жүргізу үшін, қателіктерді жоюға назар аудару;
- қатыспаған сабақтар мен тақырыптар бойынша білім алушылардың материалды меңгеруін бақылау;
- негізгі ұғымдар мен терминдерді, ережелер мен формулаларды жалпылау, олқылықтарды анықтау және тақырыпты зерделеу аяқталғаннан кейін оларды жеңу бойынша жұмысты жоспарлау үшін олардың пайда болу себептерін талдау;
- қосымша сабақтар барысында оқу материалын баяндау кезінде білім алушыларға тақырыптың неғұрлым маңызды және күрделі элементтерін түсіндіру;
- қосымша сабақ барысында білім алушылардың зерделеніп жатқан тақырыптың негізгі аспектілерін түсіну деңгейін міндетті тексеру;
- оқу материалын игеру кезінде білім алушыларда туындаған сұрақтарды қою дағдыларын қалыптастыру;
- әртүрлі оқу құралдары мен әдістерін қолдана отырып, білім, білік және дағдыларды игеруге білім алушылардың танымдық қызығушылығын қолдау;
- үлгерімі төмен білім алушыларға материалды дәйекті түрде баяндауға көмектесетін сұрақтарға жауап беру жоспарын ұсыну арқылы тапсырмаларды орындауда көмек көрсету;
- жеке қажеттіліктерін ескере отырып, тақырыптың ең маңызды, күрделі және қиын аспектілері бойынша білім алушылардың өзіндік жұмысы үшін тапсырмаларды таңдау;
- алдыңғы өтілген тақырыптар бойынша ауызша жауаптар мен жазбаша жұмыстардағы қателерді жою бойынша жұмысты қамтитын өзіндік жұмыс үшін тапсырмаларды таңдау;
- проблемаларды талдау және шешім қабылдау дағдыларын дамыту мақсатында проблемалық жағдайларды қамтитын тапсырмаларды өз бетінше орындау үшін таңдау;

– қиындық тудыратын тақырыптың күрделі аспектілеріне назар аудара отырып, өткен оқу материалын жүйелі түрде қайталауды ұйымдастыру;

– жеке өзбетіндік жұмысты орындау шеңберінде білім алушылардың жиі кездесетін қателіктерімен жұмысты ұйымдастыру;

– тиісті дағдыларды қалыптастыру үшін кеңес беру сабақтары шеңберінде өзіндік жұмысты орындау тәртібі туралы үлгерімі төмен білім алушыларға нұсқама беру;

– оқу жүктемесінің асып кетуіне жол бермеу үшін басқа мұғалімдермен өз бетінше жұмыс істеуге арналған тапсырмалар көлемін нормалау;

– күрделі тапсырмаларды орындау кезінде үлгерімі төмен білім алушылардың жұмысын бағыттайтын жадынамалары, нұсқаулықтары немесе тапсырманы орындау алгоритмдері бар карточкаларды кеңес беру сабақтарында қолдану;

– жаңа тақырыпты игеру үшін қажет болатын өткен материалды өзектендіру арқылы білімді игерудің сабақтастығы мен дәйектілігін қамтамасыз ету;

– дербестікті және өз оқуы үшін жауапкершілікті дамыту үшін білім алушылардың өзін-өзі және өзара бақылау және өзін-өзі және өзара бағалау дағдыларын дамыту ұсынылады;

Қосымша сабақтар тек сабақтан тыс уақытта қашықтықтан өткізіледі. Үйде оқитын үлгерімі төмен білім алушыларға қосымша сабаққа қосылу бойынша көмекші мұғалім және ІТ-маман қашықтықтан қолдау көрсетеді.

Қашықтықтан қосымша сабақтарды жоспарлау және ұйымдастыру кезінде жұмыстың келесі кезеңдерін ескеру ұсынылады:

Дайындық кезеңі:

– білім алушылардың оқу жетістіктерінің мониторингі шеңберінде үлгерімі төмен білім алушыларды анықтау.

– 3-5 үлгерімі төмен білім алушылардан аспайтын топтарды қалыптастыру және бекіту;

– қосымша сабақтар өткізуге жауапты цифрлық мұғалімді және білім алушыларды сүйемелдейтін мұғалім-ассистентті бекіту;

– қосымша сабақтардың кестесін қашықтан құру.

ӘОО-дан шыққан үлгерімі төмен білім алушылармен қашықтан қосымша сабақтар өткізу кезеңі:

– аптасына 2 рет, қашықтан қосымша сабақтар кестесіне сәйкес ұзақтығы кемінде бір сағат;

– қажет болған жағдайда мұғалім-ассистент қосымша сабақтар бойынша тапсырмаларды орындауға көмек көрсету, қосымша сабақтарда зерделенген, бірақ ӘОО-дан шыққан үлгерімі төмен білім алушыларда қиындықтар туғызған тақырыптарды қосымша түсіндіру түрінде қосымша қолдау көрсетеді;

– білім алушылардың оқу жетістіктерінің үздіксіз мониторингін жүргізеді.

Қорытынды кезең:

- оқу жетістіктері мониторингінің нәтижелерін талдау: қосымша сабақтардың нәтижелілігін және тиімділігін өлшеу мақсатында білім алушылардың таңдаған негізгі пәндері бойынша білімнің өсуін талдау.

Қашықтықтан қосымша сабақтарды жоспарлау және өткізу ерекшеліктері

ӘОО-дан шыққан үлгерімі төмен білім алушылар үшін қашықтан оқыту оқытудың синхронды форматын қолдана отырып жүргізіледі.

Оқытудың синхронды форматы – ақпараттық жүйелер мен басқа да байланыс құралдарының мүмкіндіктерін пайдалана отырып, педагогтің нақты уақыт режимінде білім алушылармен тікелей байланысын (стримингін) көздейтін қашықтан оқыту.

Синхронды форматтағы қашықтан оқыту қолжетімді цифрлық платформаларда цифрлық білім беру ресурстары мен бейне сабақтарды пайдалана отырып жүргізіледі.

Цифрлық білім беру ресурстары (бұдан әрі – ЦББР) – білім беру процесін ұйымдастыру үшін қажетті цифрлық форматтағы оқу пәндері бойынша дидактикалық материалдар.

Қашықтан қосымша сабақтарын өткізу кезінде ӘОО-дан шыққан үлгерімі төмен білім алушылар үшін видеосабақтары бар қолжетімді цифрлық платформалар және «Онлайн мектеп» ЦББР пайдаланылуы мүмкін <https://bilimland.kz/ru> , «Aman Sultan» <https://amansultan.kz/login> , «Daryn Online» <https://daryn.online/> .

«Онлайн мектеп» цифрлық платформасы мүмкіндік береді:

- 1) цифрлық интерактивті сабақтарды пайдалану;
- 2) онлайн сабақтарда оқу пәндері бойынша ЦББР пайдалану;
- 3) оқу жетістіктерін өзін-өзі бақылау және өзін-өзі бағалау үшін iTest тренажерімен өзіндік жұмысты ұйымдастыру.

«Aman Sultan» интерактивті онлайн-платформасының ресурстары мүмкіндік береді:

- 1) осы платформада ұсынылған ЦББР қолдана отырып онлайн-сабақ өткізу;
- 2) білім беру контенті бар білім алушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру.

Daryn Online платформасының мүмкіндіктері:

- 1) онлайн оқытуда дайын онлайн-бейне сабақтарды пайдалану;
- 2) білімді тексеру бойынша өзіндік жұмысты ұйымдастыру
- 3) ҰБТ, БАБЖМ, PISA-ға дайындық бойынша өзіндік жұмысты ұйымдастыру.

Қашықтан қосымша сабақ өткізу кезінде Roqed Science интерактивті бағдарламасы, TopIQ.kz, Opiq.kz электрондық оқулықтар (бұдан әрі - ЭО) платформасы пайдаланылуы мүмкін.

Roqed Science интерактивті бағдарламасы онлайн сабақтарда пайдалану мүмкіндіктерін ұсынады:

1) жаратылыстану-ғылыми цикл пәндері бойынша 3D анимациялар биология, физика, химия, астрономия, география;

2) жаратылыстану-ғылыми цикл пәндері бойынша виртуалды зертхана биология, физика, химия, астрономия, география;

3) білімді өзін-өзі бақылау және өзін-өзі бағалау үшін интерактивті тапсырмалар.

TopIQ.kz ЭО платформасы 1-11 сынып оқушылары үшін теориялық материал ретінде ұсынылған интерактивті цифрлық оқулықтармен онлайн сабақтар кезінде жұмыс істеу мүмкіндігі, сондай-ақ білімді өзін-өзі бақылауға арналған тапсырмалар ұсынылады.

TopIQ.kz ЭО платформасы TopIQ.kz платформада тапсырмаларды орындау нәтижелерін тіркейтін «Журналдар» модулі арқылы білім мониторингін жүргізуге мүмкіндік береді.

Oriq.kz ЭО платформасы оқу пәндері бойынша оқулықтар мен жұмыс дәптерлерінің оқу жинақтарын ұсынады, оларға білім алушылардың үлгерімін есепке алу үшін электрондық журнал да біріктірілген.

Әлеуметтік осал отбасыларынан шыққан үлгерімі төмен білім алушылар үшін ЦББР және ЭО-мен бірге қашықтықтан қосымша сабақты жоспарлау келесі алгоритм [1, 49-50 бб]: бойынша жүргізілуі мүмкін:

1. Қашықтан қосымша сабақтың мақсатын анықтау:

- Білім алушылар қашықтан қосымша сабақта қандай білім, білік және дағдыларды игеруі керек?

- ЦББР мен ЭО қолдану осы мақсаттарға жетуге көмектесе ала ма?

2. Қосымша сабақтың мақсатына сәйкес келетін ЦББР мен ЭО таңдау:

- Қандай ЦББР және ЭО қосымша қашықтан қосымша сабақ тақырыбына сәйкес келеді?

- Сабақтың қай кезеңінде күрделі және көлемді тақырыптың қандай аспектісін түсіндіру үшін қашықтан қосымша сабақта ЦББР мен ЭО пайдаланылуы мүмкін?

- Таңдалған ЦББР және ЭО жас ерекшеліктеріне және ЭОО-дан шыққан үлгерімі төмен білім алушылардың дайындық деңгейіне сәйкес келе ме?

3. Қашықтан қосымша сабақтың жоспарын құру:

- Қосымша қашықтан оқыту кезеңдерін және әр кезеңге бөлінетін уақытты анықтаңыз.

- ЦББР мен ЭО күрделі және көлемді тақырыпты түсіндіруде қалай қолданылатыны туралы ойланыңыз, олар тақырыптың қандай аспектілерін ашуға көмектеседі?

- Білім алушылар ЦББР және ЭО пайдалана отырып қандай тапсырмаларды орындайтынын анықтаңыз.

4. Қашықтан қосымша сабаққа оқу материалдарын дайындау:

• ЦББР және ЭО жұмыс қабілеттілігін, сондай-ақ оларға білім алушылар үшін ашық қолжетімділіктің болуын тексеріңіз.

• ЦОР және ЭО-мен тапсырмаларды дайындаңыз.

5. Қашықтан қосымша сабақ өткізу:

- Сабақ жоспарын орындаңыз.
- Күрделі және көлемді тақырыптарды түсіндіру кезінде ЦББР мен ЭО-ны ұтымды пайдаланыңыз.

- ЦББР және ЭО-мен жұмыс істеу кезінде білім алушыларға көмек көрсетіңіз.

- Оқушылардың оқу процесіне қатысуын қамтамасыз етіңіз.

6. Қашықтан қосымша сабақтың қорытындысын шығару:

- Сабақтың мақсаттарына жету деңгейін бағалаңыз.

- ЦББР мен ЭО осы мақсаттарға қалай көмектескенін талдаңыз.

- Келесі жолы нені жақсартуға болатынын анықтаңыз.

ЭОО-дан шыққан үлгерімі төмен білім алушылар үшін қашықтан қосымша сабақ өткізуге дайындық кезінде техникалық даярлықты да жүргізу керек.

Онлайн сабаққа техникалық дайындық үшін келесі жабдықты дайындау қажет:

1. *Компьютер немесе ноутбук* – онлайн сабақты өткізудің негізгі құралы. Компьютер әртүрлі бағдарламалармен жұмыс істеу үшін жеткілікті қуатты болуы керек.

2. *Веб-камера* – бұл бейнені түсіру және оны интернет немесе басқа байланыс құралдары арқылы нақты уақыт режимінде беру үшін қолданылатын құрылғы. Веб-камералар әдетте компьютерге немесе басқа құрылғыға USB порты немесе басқа интерфейстер арқылы қосылады. Олар онлайн режимінде бейне байланыс, бейнеконференциялар, бейне ағындары және бейне мазмұнын жасау мүмкіндігін ұсынады. Компьютерде немесе сыртқы веб-камерада болса, кірістірілген веб-камераны пайдалануға болады.

3. *Микрофон* – дыбысты беру үшін қажет. Компьютерде немесе веб-камерада орнатылған микрофон жеткілікті болуы мүмкін, сонымен қатар дыбыс сапасын жақсарту үшін сыртқы микрофонды пайдалануға болады.

4. *Құлаққап немесе динамик жүйесі* – олар сабақта дыбыстар мен дауыстарды жақсы естуге мүмкіндік береді, егер сабақ шулы жағдайда өткізілсе, құлаққапты қолданған жөн. Оқу мақсаттарына байланысты басқа құрылғылармен толықтыра аласыз, мысалы, графикалық планшет, құжат камерасы және басқалар.

Қашықтықтан қосымша сабақтар өткізуге дайындық кезінде жұмыс орнына қойылатын келесі талаптарды қамтамасыз ету қажет [1, 12 б.]:

- мұғалім мен оның іс-әрекеті білім алушыларға көрінуі үшін жұмыс орнын жақсы жабдықтау;

- қолайлы визуалды қабылдауды қалыптастыру және алаңдаушылық тудыруы мүмкін элементтерден аулақ болу үшін таза және ұйымдасқан фонды қолдау;

- жақсы дыбыстық акустиканы қамтамасыз ету үшін жұмыс ортасы тыныштықпен және сыртқы акустикалық әсерлердің болмауымен сипатталуы керек;

- ыңғайлы жұмысты қамтамасыз ету үшін монитор мен пернетақтаны дұрыс биіктікте орнату керек;

- оқыту кезінде мүмкін болатын ақауларды жою мақсатында онлайн сабақты бастамас бұрын техникалық жабдықты алдын ала конфигурациялауға және тексеруге ерекше назар аудару керек. Бұл зақымдануды анықтау және параметрлердің дұрыстығын тексеру үшін бағдарлауыштар мен қосқыштарды қоса, жабдықты мұқият тексеруді қамтиды.

- электр қуаты істен шыққан жағдайда мүмкін болатын үзілістерді болдырмау үшін компьютерді үздіксіз қуат көзіне (UPS) қосқан жөн.

Қосымша сабақтар кезінде үлгерімі төмен оқушыларға арналған күрделі тақырыптарды түсіндіру бойынша ұсынымдар

Проблемаларды диагностикалау және бастапқы бағалау

- алғашқы диагностиканы жасаңыз және тесттер, сауалнамалар немесе жеке әңгімелер арқылы оқушылардың нақты мәселелері мен біліміндегі олқылықтарды анықтаңыз;

- диагностикалық нәтижелерге сүйене отырып, әр оқушы үшін жеке жұмыс жоспарын жасаңыз;

Күрделі және көлемді тақырыптарды түсіндіру

- білім алушыларға тақырыптың маңызды, негізгі элементтерін түсіндіруге баса назар аударыңыз;

- түсіндіру барысында үлгерімі төмен білім алушылардың берілген оқытылатын материалдың негізгі элементтерін түсіну дәрежесін тексеруді ұмытпаңыз;

- оқу материалын меңгеруде қиындықтар туындаған сұрақтарды ынталандырыңыз;

- білім, білік және дағдыларды игеруге оқушылардың қызығушылығын сақтаудың әртүрлі құралдарын қолданыңыз;

- үлгерімі төмен білім алушыларға оқыған материалды дәйекті түрде ұсынуға көмектесетін сұрақтарға жауаптың үлгі жоспарын беріңіз.

Әр білім алушыға жеке тәсілдер

- қарапайым және түсінікті сөздерді қолдана отырып, түсіндірмелерді әр оқушының түсіну деңгейіне бейімдеңіз;

- оқушы өздеріне ыңғайлы қарқынмен сұрақтар қойып, жауап ала алатын жеке кеңестер өткізіңіз.

Көрнекі құралдар мен технологияларды қолдану

- күрделі ұғымдарды суреттеу үшін визуалды материалдарды, диаграммалар, графиктер, сызбалар және суреттерді қолданыңыз;

- материалды көрнекі түрде көрсету үшін интерактивті тақталар, планшеттер, оқу қолданбаларын және бейне сабақтарын пайдаланыңыз;

Қадамдық оқыту әдістемесі

- күрделі және көлемді тақырыптарды кішігірім, түсінікті бөлімдерге бөліп, оларды кезең-кезеңімен оқытыңыз;

- түсіндіруді қарапайым мысалдардан бастаңыз, біртіндеп күрделі тапсырмаларға көшіңіз.

Білімді тәжірибеде қолдану

- тапсырмаларды шешу және жаттығулар жасау арқылы теорияны іс

жүзінде қолданыңыз;

- оқушыларға материалды жақсы меңгеруге көмектесетін сабақтарға практикалық жобалар мен эксперименттерді қосыңыз.

Тапсырмаларды орындау

- тақырыптың ең маңызды, күрделі және қиын бөлімдері бойынша өз бетінше жұмыс істеу үшін тапсырмала таңдаңыз;

- тапсырмалардың мазмұнына ауызша жауаптар мен жазбаша жұмыстар кезінде жіберілген қателерді жою бойынша жаттығулар қосыңыз;

- өз бетіңізше жұмыс істеу үшін проблемалық тапсырмаларды жиі қолданыңыз.

- тақырыптың ең қиын элементтеріне назар аудара отырып, өткен тақырыптың қайталануын қамтамасыз етіңіз;

- жүйелі түрде әдеттегі қателіктер бойынша жұмыс тапсырмаларын беріңіз;

- үлгерімі төмен білім алушыларға тапсырмаларды орындау тәртібі туралы нақты нұсқау беріңіз;

- қосымша сабақтарда тапсырманы орындау бойынша карточка-жадынамаларды, күрделі тапсырмаларды орындау кезінде үлгерімі төмен білім алушылардың жұмысын бағыттауың шешім үлгілері бар карточкаларды пайдаланыңыз.

Қайталау және бекіту

- тесттер, квиздер және сауалнамалар сияқты білімді бақылаудың әртүрлі формаларын қолдана отырып, өткен материалды үнемі қайталаңыз;

- оқушыларға өткен материалды өз бетінше бекітуге көмектесетін тапсырмалар қойыңыз.

Мотивация және қолдау

- оқушыларды жетістіктері мен күш-жігері үшін мадақтап, олардың жетістіктеріне баса назар аударыңыз;

- оқушылар сұрақ қоюдан және қателесуден қорықпауы үшін сабақта қолдау көрсететін және жайлы атмосфераны қамтамасыз етіңіз.

Кері байланыс

- оқушыларға өздерінің жетістіктері мен жетілдіруді қажет ететін бағыттары туралы білуге көмектесу арқылы жүйелі және сындарлы кері байланыс беріңіз.

Үлгерімі төмен оқушылар үшін күрделі тақырыптарды тиімді түсіндіру икемділікті, шыдамдылықты және жеке көзқарасты қажет етеді. Материалды игеру және оқушылардың өз қабілеттеріне деген сенімін дамытуға барынша қолайлы жағдай жасау үшін әртүрлі әдіс-тәсілдерді біріктіру маңызды болып табылады.

2. ӘЛЕУМЕТТІК ОСАЛ ОТБАСЫЛАРДАН ШЫҚҚАН БАЛАЛАРҒА НЕГІЗГІ ПӘНДЕРДЕН ҚОСЫМША САБАҚТАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

Бұл бөлімде әлеуметтік осал отбасыларынан шыққан балаларға қосымша сабақтарды ұйымдастыру және өткізу бойынша күнтізбелік және күнделікті сабақ жоспарларының үлгілері көрсетілген. Алдымен сабақтағы олқылықтары анықталып, аталған олқылықтары бойынша сабақ жоспарлары әзірленіп оны өткізудің әдіс-тәсілдері көрсетілген. Әлеуметтік осал отбасыларынан шыққан балалардың біліміндегі олқылықтары орнын толтыру бойынша оқыту материалдарының көлемі, түрлері дәстүрлі оқытудан ерекшеленетін әдіс-тәсілдер ұсынылды.

Әлеуметтік осал отбасыларынан шыққан балалардың біліміне байланысты әрбір пәннің оқу бағдарламасындағы оқу мақсаттары бойынша біліміндегі болуы мүмкін олқылықтардың орнын толтыру қажет. Осы міндетті шешу үшін қалай ұйымдастыруға болады, біліміндегі орын алған олқылықтардың орнын толтыра отырып жаңа оқу мақсаттарын қалай меңгертуге болады. Негізгі пәндердің үлгілік оқу бағдарламасына сәйкес тақырыптар мен оқу мақсаттары бойынша білім алушылардың білімінде анықталған олқылықтардың орнын толықтырудың мүмкіндіктері ұсынылған.

Әлеуметтік осал отбасыларынан шыққан балаларға қосымша сабақтарды ұйымдастыру және өткізу жоспарын құру мақсатында кешенді мониторинг жасау үшін 8-11-сыныптардан бақылау жұмыстары жүргізу ұсынылады. Алынған бақылау жұмысына қарай оқушылардың біліміндегі олқылықтарды жою бойынша күнтізбелік-тақырыптық жоспарлар және қосымша сабақтың қысқа мерзімді жоспарлары жасалынады. Білім алушылар қашықтан қосымша сабақ барысында берілген тапсырмаларды, тесттерді орындайды. Қашықтықтан қосымша сабақтар барысында жеке, жұптық, топтық тапсырмалар қамту ұсынылады. Оқушы санына қарай топтық тапсырмаларды беруге болады.

Пәндер бойынша кезең-кезеңмен және жүйелі түрде баяндалған қосымша сабақтардың негізгі мақсаты мен міндеттері білім алушыларға оқу пәндері бойынша білім негіздерін және қоршаған әлемдегі пәндердің кеңістіктік формалары мен сандық қатынастарының сипаттамасын қамтитын тиісті дағдыларды ұсынады.

9-сыныпқа арналған «Биология» оқу пәнінің күрделі тақырыптары бойынша білімдегі олқылықтарды толтыру жоспары.

Қосымша сабақтар білімдегі олқылықтардың орнын толтыру үшін пысықталуы қажет «түсіп қалған» тақырыптарға байланысты әзірленді (екі аптада 1 сағат), зертханалық, практикалық, жиынтық жұмыстар алынып тасталды.

Биология бойынша қосымша сабақтардың күнтізбелік-тақырыптық жоспары 9-сынып (*Барлығы 14 сағат*)

9-сыныпқа арналған «Биология» оқу пәнінен күрделі тақырыптар бойынша олқылықтарды толықтыру жөніндегі жоспар

№	Тақырыптар	Оқумақсаттары	Сағат саны	Мерзімі
1-тоқсан				

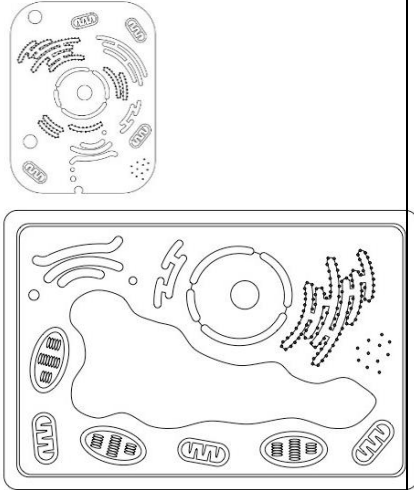

1	Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микрометр-нанометр)	9.4.2.2 Микрофотографияны қолданып, жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу	2	
2	Әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. №1-зертханалық жұмыс «Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау».	9.1.1.1 - әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану 9.1.1.2 - өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)	2	
3	Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы.	9.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау	2	
4	Экожүйедегі энергия тасымалының тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері.	9.3.1.2 – энергия ағымының тиімділігін есептеу 9.3.1.3 - энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру	2	
5	Ыдырау үдерістері. Ас қорыту ферменттерінің әсері. Ас қорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару	9.1.2.1 - адамның ас қорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау. 9.1.2.2 - ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты орнату	2	
2-тоқсан				
1	Анаэробты және аэробты тынысалу. Анаэробты және аэробты тынысалу үдерістерін химиялық реакция теңдеулері н қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тынысалудың тиімділіктері.	9.1.4.1 - тынысалу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тынысалуды салыстыру	2	
2	Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және	9.1.7.1 - жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты орнату;	2	

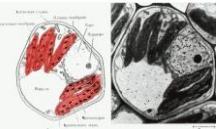
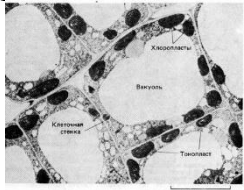
Білім беру ұйымының атауы		
Бөлім:	9.1А Жасушалық биология	
Пәні	Биология	
Педагогтің Т.А.Ә.		
Күні:		
Сынып:9	Қатысқандар саны	Қатыспағандар саны
Сабақтың тақырыбы	Жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Микрофотографияны пайдалана отырып, жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу	
Сабақтың мақсаты	Микрофотографияны пайдалана отырып, жасушаның сызықтық ұлғаюын есептей алады; Өртүрлі жасуша органоидтердің микрофотографияларын пайланып, олардың нақты сызықтық ұлғаюын есептейді, негізгі өлшембірліктермен жұмыс жасай алады;.	

	миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. §22. Нейрондардың түрлері мен қызметі, синапс пен медиатор			
3-тоқсан				
1	ДНҚ молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы.	9.4.1.2 - ДНҚ молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау.		
2	Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2	9.2.2.1 жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру		
3	Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. §33. Г. Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылығы.	9.2.4.1 – генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің ролін бағалау		

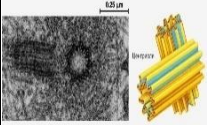
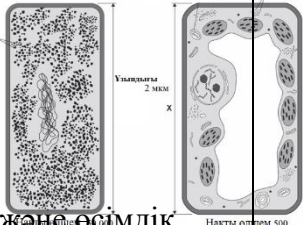
Сабақ барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту 0-5 мин.	1. Ұйымдастыру кезеңі: 1. Сәлемдесу 2. Оқушыларды түгелдеу 3. Зейіндерін сабаққа аудару 2. “Кубизм” әдісі арқылы	Оқушылар сәлемдесіп, өз орындарына жайғасады. Оқушылар бір-біріне жақсы тілек айтады.		

<p>5-10мин</p>	<p>оқушылар кубиктегі бейнелерге қарай отырып, бір-біріне тілек айту арқылы жағымды ахуал қалыптастыру.</p> <p>3. Оқушыларды «Әлеуметтік желілер» әдісі бойынша жұптастыру.</p> <p>Жұптар: 1-Инстаграм 2- Тик ток 3-топ Телеграмм</p> <p>4. Сыни тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту үшін «Ой қозғау» әдісі арқылы өткен сабақты еске салу мақсатында тақтаға сызылған жазушаның суретін ұсынады</p> 	<p>Оқушылар өздеріне ұнаған бір әлеуметтік желіні таңдап алып, сол бойынша 2 жұпқа бөлінеді. (Қосымша сабақ оқушы саны ескеріледі)</p> <p>Оқушылар тақтада сызба түрінде берілген жасушаны бояп құрылымдарын атайды. Жануар жасушасын ажыратады. Өсімдік жасушасының ерекшеліктерін бояп көрсетеді</p>	<p>ҚБ мұғалім бонустары</p>	
<p>Жаңа сабаққа кіріспе 10-15мин.</p>	<p>Сабақтың тақырыбы мен мақсаты таныстырылады. Тақырып бойынша 2 минуттық бейнебаян көрсетіледі.</p> <p>Оқулықтағы жаңа сабақтың терминдерімен оқушыларды таныстырып, дәптерге жаздырады. СИ жүйесі – халықаралық өлшем бірліктер жүйесі.</p> <p>СИ жүйесіндегі 7 өлшем бар.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. метр-ұзындықты өлшейді- m 2. секунд – уақытты –s 3. килограмм, масса-kg 4. Ампер- ток күші-А 5. Кельвин-термометр, 	<p>Оқушылар жаңа тақырыпты бейнені көре отырып, түсіндеді. Термин сөздерді жазып алады</p> <p>СИ жүйесіндегі өлшем бірліктерін түсінеді.</p> <p>Конвертер арқылы микроскопиялық жүйені анықтау</p> <p>Оқушылар ақпараттық парақпен танысады.</p>	<p>.</p>	<p>https://youtu.be/likzzWY37D8</p> <p>Оқулық, жұмыс дәптерлері</p> <p>https://youtu.be/9hKwjquju34</p>

<p>Сабақтың ортасы 15-30мин.</p>	<p>температура-К 6. Моль –заттың мөлшері-mol 7. Кандела- жарық жылуы –cd Биологияда ұсақ ағазаларды анықтау Микрометр –мкм , нанометр-нм 1 микрометр -1000нанометр, пикометр, фемтометр, аттометр Глюкоза -0,7нм ДНҚ -2нм Гемоглобин-6,8 Мұғалім жасуша өлшеу барысында микрометр мен нанометр қолдану себебін түсіндіреді.</p> <p>1-тапсырма. Оқу мақсатына қол жеткізуге жетелейтін тапсырма. (жұптық жұмыс) Мұғалім оқушыларға жасушалар немесе жасуша құрамбірліктерінен тұратын бірнеше сурет таратады</p> <p>1-жүп Ядроның сызықтық ұлғаюын есептеңіздер. Кестені қолданыңыздар</p> <p>Кез келген бір органоидты есептеп шығарыңыздар</p> <p>2-жүп Суреттегі хлоропластың сызықтық ұлғаюын есептеңдер. Органоид қанша есе ұлғайған? Кестені қолданыңыздар, тағы бір органоидтың сызықтық ұлғаюын ұсыныңыздар</p> <p>3-жүп Центриольдердің сызықтық ұлғаюын табыңыздар</p>	<p>Оқушылар өз топтарында берілген тапсырманы бірлесіп орындайды</p> <p>Оқушылар сызықтық ұлғаюын есептейді.</p> <p>Оқушы мұғалімнің көмегімен берілген тапсырманы орындайды</p>	<p>Мұғалім мадақтауы</p>	<p>Жасуша органоидтерінің нақты өлшемдері. -жасуша 10 мкм, -ядро 5—30 мкм, -хлоропласт 2—6 мкм, 3-10 мкм, орташа 5 мкм. -митохондрия 0,5—5 мкм, 1,5-10 мкм. -рибосомы 25 нм. -Амеба 20—60 мкм. -Лизосома 1 мкм. -Гольджи жиынтығы 20 нм. -ЭПТ 50—100 нм. -Центриольдердің ұзындығы 0,3-0,5</p> <p>Қосымша 1</p> <p>Плакат, түрлі-түсті маркерлер, суреттер</p>
--------------------------------------	---	--	--------------------------	---

30-35мин	 <p>2-тапсырма Суретке мұқият қараңыз.</p> <p>1 Бактерия және өсімдік жасушасының сызықтық ұлғаюын есептеңіз</p>			
35-40мин	<p>3-тапсырма. Оқушылардың функционалдық сауаттылықтарын қалыптастыруға арналған тапсырма. (жеке жұмыс)</p> <p>1-сұрақ. Зерттеуге арналған микроскоптың жиынтығында келесі үлкейткіш объектілер болды; 15х таңбаланған окуляр, объективтер 5х, 20х, 40х және 100х. Осы микроскоптың максималды үлкейту рұқсатын анықтаңыз. Оны қалай анықтағаныңызды жазыңыз. Жауабы: _____</p> <p>2-сұрақ. Егер сіз осы зерттеуді жүргізетін болсаңыз, қандай зерттеу гипотезасын тұжырымдайтын едіңіз.</p> <p>Сұрақ 3. Оқушы жасушаның сызықтық ұлғаюын анықтау үшін қандай формуланы қолдануы керек.</p> <p>Сұрақ 4. Микросуретте сызықтық ұлғаюды есептеу үшін не істеу керек.</p>	Оқушылар берілген мәтінді қолданып, топта талқылап, берілген тапсырмаларын орындайды		
Сабақтың соңы 40-45мин	<p>«Бір ауыз сөз» әдісі. Жеке жұмыс: Оқушылардан бір ауыз сөзбен жаңа сабақты қорытындылауын сұрайды.</p>	Оқушылар бір ауыз сөзбен жаңа сабақ туралы өз ойларын айтып береді.		«Баспалдақ»

Білім беру ұйымының атауы		
Бөлім:	9.1В Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе	
Пәні	Биология	
Педагогтің Т.А.Ә.		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. №1-зертханалық жұмыс «Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау».	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	9.1.1.1 - әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану 9.1.1.2 - өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)	
Сабақтың мақсаты	Бинарлы номенклатураның көмегімен түрлерді сипаттау (анықтағыш бойынша) Бинарлы номенклатураның өмірдегі рөлін түсіндіру	
Сабақ барысы		

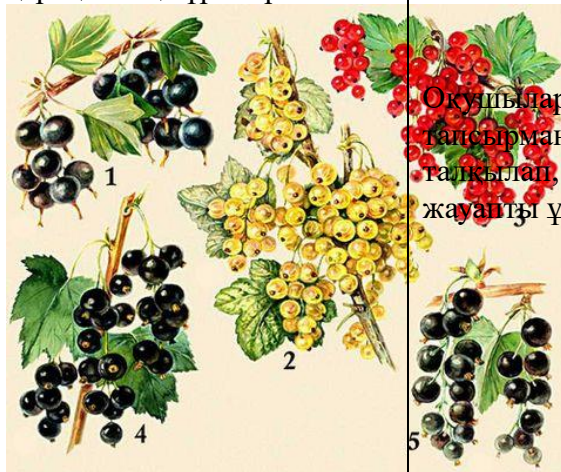
	<p>Мұғалім оқушылардың сабаққа қатысқан оқушыларды ынталандыру үшін «Қошеметтеу» әдісі арқылы бағалайды</p> <p>Мұғалім білім алушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды.</p> <p>«Баспалдақ» әдісі.</p>	<p>Білім алушылар сабақтан алған әсерлерін сатылардағы сөйлемдерді таңдау арқылы білдіреді.</p> <ul style="list-style-type: none"> - нені білді, нені үйренді; - не әлі де түсініксіз; 		
--	---	--	--	---

Сабақ кезеңі/Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
---------------------	-----------------------	---------------------	---------	-----------

<p>Сабақтың басы 0-3мин</p>	<p>Ұйымдастыру кезеңі: Сәлемдесу, оқушылардың сабаққа қатысуын тексеру. Психологиялық жағымды ахуал қалыптастыру: «Жылы лебіз» әдісі арқылы. Оқушылар бір – біріне жақсы сөздер арқылы бүгінгі күнге сәттілік тілейді.</p>					<p>Оқушылар дөңгелек шеңбер болып, «Сен білімдісің!», «Сен көшбасшысың!» секілді жақсы сөздермен бір – бірінің көңілдерін көтереді, сабаққа деген қызығушылықтары артады.</p>	<p>ҚБ: «Жарайсың!» » «Жақсы» деген мадақтау сөзімен ынталандыру.</p>	<p>Презентация, оқулық</p>																									
<p>4-10мин</p>	<p>«Кесте толтыру» әдісі бойынша өткен сабақты еске түсіру мақсатында тапсырмалар ұсынады. 1.СИ жүйесі 1960 жылы Парижде өткен «Мөлшер мен салмақтар» Бас XI конференциясында қабылданған. Осы жүйеге сәйкес негізгі 7 бірліктікестеге жазындар.</p>					<p>Оқушылар берілген кестені өткен сабақты еске түсіре отырып орындайды</p>	<p>«Жарайсың!» » «Керемет!», деген мадақтау сөзімен ынталандыру.</p>	<p>СТО, Диалогтік оқыту</p>																									
<p>10-15мин</p>	<table border="1"> <tr> <td>Атауы</td> <td>Метр</td> <td>Килограмм</td> <td>Секунд</td> <td>Ампер</td> </tr> <tr> <td>Халықаралық белгілеуі</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Өлшем бірлігі</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Атауы	Метр	Килограмм	Секунд	Ампер	Халықаралық белгілеуі					Өлшем бірлігі					<p>Жаңа тақырыпқа байланысты кілт сөздерді қолданып оқушылар ортақ тақырыпты болжап көреді.</p>	<p>сұрақтарға жауап береді</p>	<p>Өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау.</p>	<p>Суреттер Слайд Қосымша 1</p>													
Атауы	Метр	Килограмм	Секунд	Ампер																													
Халықаралық белгілеуі																																	
Өлшем бірлігі																																	
<p>2. Ауыстыру коэффициенттерін пайдаланып, кестені толтырыңдар.</p> <table border="1"> <tr> <td>Сантиметр</td> <td>Миллиметр</td> <td>Микрон</td> <td>Микрометр</td> <td>Нанометр</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>14</td> </tr> <tr> <td>0,1</td> <td>1</td> <td>1000</td> <td>1000</td> <td>1000000</td> </tr> <tr> <td></td> <td>0,01</td> <td>23</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>160</td> <td></td> </tr> </table>					Сантиметр	Миллиметр	Микрон	Микрометр	Нанометр					14	0,1	1	1000	1000	1000000		0,01	23						160		<p>Жаңа тақырыпқа байланысты кілт сөздерді қолданып оқушылар ортақ тақырыпты болжап көреді.</p>			
Сантиметр	Миллиметр	Микрон	Микрометр	Нанометр																													
				14																													
0,1	1	1000	1000	1000000																													
	0,01	23																															
			160																														
<p>«Ой қозғау» әдісі арқылы проблемалық сұрақ қойып, сурет көрсетіп, жетелеу сұрақтарын қояды 1.Түрлердің көп түрлілігі дегенді қалай түсінесіз? 2.К.Линней туралы естідіңіз бе? 3.Бинарлы номенклатура ұғымын қалай түсінесіз? 4.Бинарлы номенклатураға</p>					<p>сұрақтарға жауап береді</p>																												

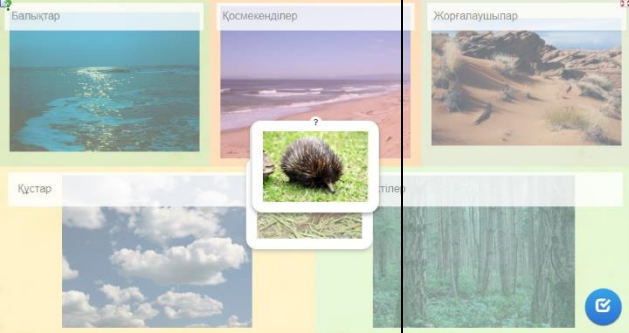
	мысал келтіре аласыз ба?			
Сабақтың ортасы Мағынаны ашу. 16-30 мин	<p>Мұғалім оқушылардың танымдық қасиеттерін арттыру үшін жаңа тақырып бойынша бейнеақпараттар ұсынады</p> <p>Жеке жұмыс. Тапсырма 1</p> <p>А) Бинарлы номенклатурада жануар немесе өсімдікке атау беруде қолданылатын таксондарды атаңыз</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>..</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>(б)Тірі ағзаларды жүйелеуде бинарлы номенклатура маңызын түсіндіріңіз</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2 тапсырма: суретте қарақаттың түрі көрсетілген</p>	<p>Оқушылар бейнекөрсетілімді мұқият қарап, қажетті ақпараттарды жазып алады тапсырманы жеке орындайды</p> <p>Берілген тапсырмадан сұрақтарға жауап береді, суреттен бірнеше түрді ажыратады</p>	<p>Дескриптор</p> <p>--әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатура да қолданылатын таксондарды анықтайды;</p> <p>-Бинарлы номенклатура маңызын түсіндіреді;</p> <p>-Қарақаттың түрін анықтайды;</p> <p>-Қарақаттың түрін анықтауда негізге алған ерекшеліктерін көрсетеді;</p> <p>Бағалау Сотка әдісі арқылы өзін өзі бағалау</p>	<p>Оқулық, дидактикалық материалдар, жұмыс дәптері. Қосымша 2</p> <p>Қосымша 3</p> <p>Мәтін. https://itest.kz/kz/ent/biologiya-2814/8-synyp/lecture/vi-tarau-adam-qangqasy-zhane-onyng-bolimderi-tulha-qangqasy</p> <p>Кесте</p>

Оқушылар тапсырманы топта талқылап, дұрыс жауапты ұсынады

(а) қарақаттың бір түрі көрсетілген

	<p>бе..... ..... <i>(б) Жауабыңызды түсіндіріңіз</i> .... <i>(с) қарақаттың түрін анықтауда қандай ерекшеліктерге назар аудару керек</i> ....</p> <p>Топтық жұмыс. Тапсырма 2 Оқушыларға Қосымша 1 ден кестені қолдана отырып анықтауыштар арқылы анықтау №1 Зертханалық жұмысты топтарда орындату 1-топ .Өсімдіктедің бір түрін ұснылған суреттерден анықтаңыздар 2-топ .Жануар таксономиясын анықта 3-топ .Жергілікті жерден өсімдік түрлерін анықтауышқа салып анықтаңыздар Содан кейін олар карточкаларды дұрыс ретімен қояды. <i>Жануарлар:</i> Түр---туыс----- тұқымдас-----отряд----- топ---тип---патшалық <i>Өсімдіктер:</i> түр---туыс---- тұқымдас-----қатар----- бөлім-----патшалық</p> <p>Оқушының қызығушылығын арттыру үшін қызықты тапсырмалар ұсынады Сәйкестендіру. Learningapps платформасы арқылы</p>	<p>Оқушылар зерттеу жұмысын жүргізеді</p> <p>Берілген өсімдіктің ерекшеліктерін зерттеу(жапырағы, тамыры, гүл, жеміс) Анықтағыш пайдалану арқылы түрін анықтау Анықталған өсімдік түрерін кестеге толтырады</p> <table border="1" data-bbox="788 779 1098 1032"> <tr><td>1.</td><td>Патшалық</td></tr> <tr><td>2.</td><td>Тұқымдас</td></tr> <tr><td>3.</td><td>Класс</td></tr> <tr><td>4.</td><td>Туыс</td></tr> <tr><td>5.</td><td>Түр</td></tr> <tr><td>6.</td><td>Отряд</td></tr> <tr><td>7.</td><td>Тип</td></tr> </table> <p>Сәйкестендіру Оқушы тапсырманы learningapps платформасында мұғалімнің көмегімен орындайды</p> <p>Оқушылар топта жұптасады, берілген тапсырманы сілтемег өтіп орындайды. Тақтаға шығып дайын болған жұп орындайды</p>	1.	Патшалық	2.	Тұқымдас	3.	Класс	4.	Туыс	5.	Түр	6.	Отряд	7.	Тип	<p>Зертханалық жұмыстың дескрипторлары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Өсімдік анықтағышы мен жұмыс істей алады; - Анықтағыштарды пайдалана отырып, №1-4 сандарымен көрсетілген өсімдік түрлерін атайды; - 	<p>Қосымша 4 Сәйкестендіру https://learn.ingapps.org/watch?v=pyib746mt23</p> <p>Қосымша 5 https://learn.ingapps.org/watch?v=p724hkg4c23</p>
1.	Патшалық																	
2.	Тұқымдас																	
3.	Класс																	
4.	Туыс																	
5.	Түр																	
6.	Отряд																	
7.	Тип																	

 <p>4 Тапсырма Жұптық жұмыс «Ойла ізде, тап» әдісі</p> 			<p>Мұғалім мадақтауы</p>	
	<p>«Сөйлемді толықтыр» әдісі Берілген сөйлемді толықтырыңдар. Жүйелеу (систематика) дегеніміз----- Бинарлы номенклатура----- ----- Жүйелеудің негізін салған - ----- Туыс ----- ----- Түр ----- 2-тапсырма Грейг қызғалдағының жүйелеу санаттарын ретімен орналастырыңыз 1. Патшалық _____ _____ 2. Бөлім _____ _____ 3. Класс _____ _____ 4. Тұқымдас _____ _____ 5. Туыс _____ _____ 6. Түр _____</p>	<p>Оқушылар берілген терминдерге анықтама жазады</p>		<p>Қосымша 6 Үлестірме материалдар</p>

	Кілт сөзі: Лалагүлділер, жоғары сатыдағылар, грейг қызғалдағы, өсімдіктер дара жарнақтылар, қызғалдақ,			
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 5 мин.	Рефлексия «Mentimeter» интерактивті презентация арқылы жүргізіледі Оқушылардың бүгінгі сабақты түсінгенін, ой қозғалысын саралау мақсатында, не үйренгені туралы қортынды жасау үшін аяқталмаған сөйлемдер ұсынады.	Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсаты, тақырыбы бойынша өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды.		«Mentimeter»

Қосымша №1 «Ой қозғау» әдісі арқылы проблемалық сұрақ қойып, сурет көрсетіп, жетелеу сұрақтарын қояды

1. Түрлердің көп түрлілігі дегенді қалай түсінесіз?

Түрлердің көптүрлілігі – ұзақ уақытқа созылған тарихи дамудың немесе эволюцияның нәтижесінде түрлердің біреулерінің өлімге ұшырауы, екінші біреулерінің тіршілік жағдайларына бейімделіп өзгермеуі, үшіншілерінің ағзалардың құрылысы күрделенген жоғары топтарына бас болуы

2. К. Линней туралы естідіңіз бе?

Жүйелеудің негізін К. Линней құрады. Ол ағзалардың сыртқы және ішкі жүйесін салыстыруға негізделген жүйені құрастырды

3. Бинарлы номенклатура ұғымын қалай түсінесіз?

Бинарлық **номенклатура**, биноминалдық **номенклатура** (лат. binarius — екі немесе қосарлы атау, лат. **nomenclatura** — тізім, түр) — халықаралық ғылыми жіктелімде өсімдіктердің, жануарлардың және микроорганизмдердің туыстары мен түрлерін екі латын сөзімен атау. Бинарлық **номенклатура** терминін алғаш енгізген ғалым Карл Линней.

4. Бинарлы номенклатураға мысал келтіре аласыз ба?

Мысалы саналы адам түрі немесе латын тілінді Homo sapiens

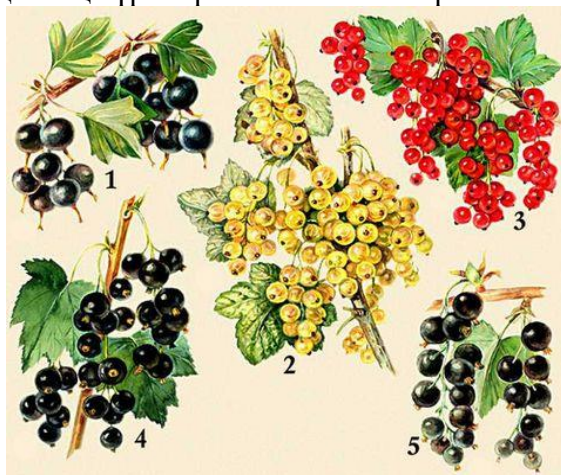
Қосымша №2 Жеке жұмыс. Тапсырма 1

А) Бинарлы номенклатурада жануар немесе өсімдікке атау беруде қолданылатын таксондарды

атаңыз

.....
(б)Тірі ағзаларды жүйелеуде бинарлы номенклатура маңызын түсіндіріңіз
.....

Қосымша №3 Суретте қарақаттың түрі көрсетілген 2 тапсырма:

(а) қарақаттың бір түрі көрсетілген бе.....

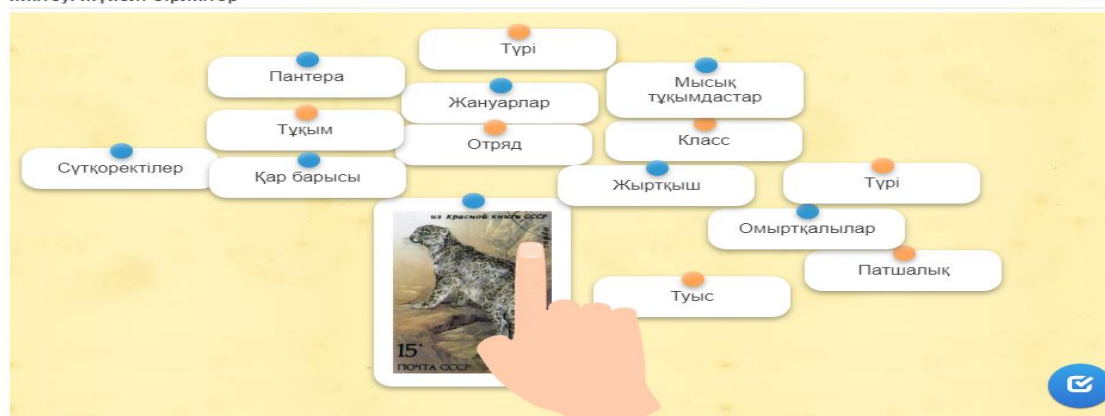
(б)Жауабыңызды түсіндіріңіз

.....
(с) қарақаттың түрін анықтауда қандай ерекшеліктерге назар аудару керек
.....

Қосымша №4

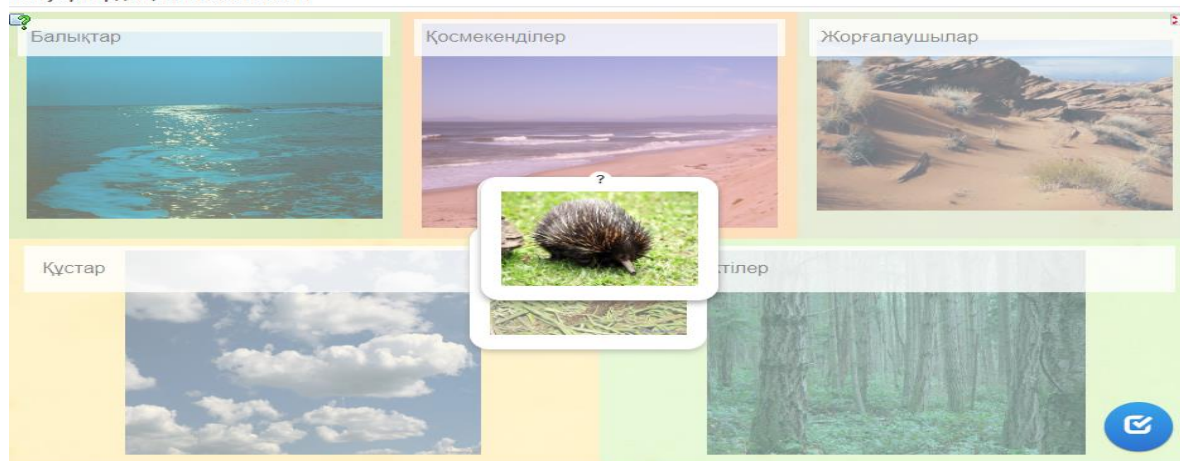
Жіктеу. Жүйелі Бірліктер

2023-08

Қосымша №5 «Ойла, ізде, тап» әдісі

Қосымша №6

«Сөйлемді толықтыр» әдісі

Берілген сөйлемді толықтырыңдар.

Жүйелеу (систематика) дегеніміз-----

Бинарлы номенклатура-----

Жүйелеудің негізін салған -----

Туыс -----

Түр -----

2-тапсырма

Грейг қызғалдағының жүйелеу санаттарын ретімен орналастырыңыз

1. Патшалық _____

2. Бөлім _____

3. Класс _____

4. Тұқымдас _____

5. Туыс _____

6. Түр _____

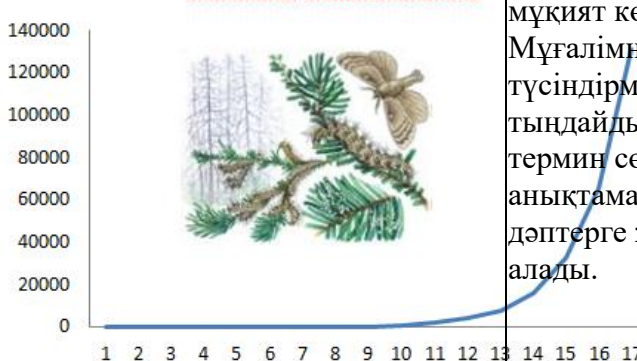
Кілт сөзі: Лалагүлділер, жоғары сатыдағылар, грейг қызғалдағы, өсімдіктер дара жарнақтылар, қызғалдақ,

Қосымша сабақ

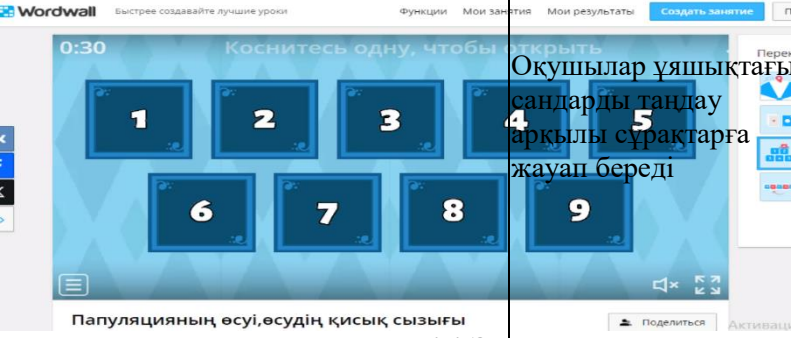

Білім беру ұйымының атауы		
Бөлім:	9.1В Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе	
Педагогтің Т.А.Ә.		
Пәні	Биология	
Күні:		
Сынып: 9	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	9.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау	
Сабақтың мақсаты	Популяция санына әсер ететін факторларды сипаттау Популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 0-3мин	<p>1. Ұйымдастыру кезеңі: Сәлемдесу, оқушылардың сабаққа қатысуын тексеру.</p> <p>2. Үлгілік атмосферасын ұйымдастыру. «Иық тірескен шеңбер..» әдісі арқылы оқушылар бір –бірінің иықтарына қолдарын айқастыра отырып, шеңбер құрады жақсы тілектер айтады. Жағымды ахуал қалыптастырады. Мұғалім шеңберден орын алады</p> <p>3. Топқа бөлу арнайы рандом генераторы арқылы жүзеге асады Табыс критерийлері: -нақтылық; - белсенділік; -бірлескен жұмыс; -уақыт сақтау;</p>	Оқушылар ұстазымен амандасады. Сынып тәртібін сақтайды, Оқушылар шеңберге бір-бірінің иығына қолдарын салып, құшақтасқан түрде тұрып, тілектерін білдіреді 1-топ – Популяция 2-топ – Экология 3-топ- Демозкология	Қошемет сөздермен ынталандыру. Жарайсыңдар! Сәттілік! Бүгінгі сабақта тек 10балл	Презентация https://www.classtools.net/random-group-generator/
3-5мин				
5-12мин	<p>4. «Кубик -рубик» әдісі арқылы алдыңғы білімді жаңғырту мақсатында да сұрақтар тізбегін ұсынады.Сұрақтар тақтада сандар ашу арқылы қойылады</p> <p>1. Жүйелеу негізін кім қалады? 2. К.Линей қандай жүйені құрастырды? 3. К.Линейдің қандай еңбектері бар? 4. К.Линей түрге ғылыми атау бергенде неге басты назар аударуды ұсынды? 5. Екінші анықтаушы сөз ретінде қандай сөз қолданылды? 6. Бинарлы номенклатура түсінігін қалай түсінесің?</p>	Оқушылар тақтада берілген сандарды кубик ластыру арқылы тадайды Күпия сұраққа жауап береді	Мұғалімнің бағалауы жүзеге асады Дұрыс жауап! Өткен білімді жақсы меңгердің!	

<p>Сабақтың ортасы 12-15мин</p>	<p>«Ой қозғау» әдісі арқылы жаңа сабақтың тақырыбын ашу арқылы ұжымдық талқылауды суретпен жұмыс жүргізуді ұсынады.</p> <p>Ауылдар арасындағы шөпшілер Қасырлар мен булалар Бекендер (антилопы) Қианкта й балық</p> <p>Шексіз өсу моделі</p> 	<p>Мағынаны білу үшін суретті сөйлетеді, сұрақтарға жауап бере отырып ой бөліседі, өз білгендерін ұжымда талқылап айтады; анаграмма тапсырмасын орындайды кілтті сөздерді табады, Бейнекөрсетілімді мұқият көреді. Мұғалімнің түсіндірмесін тыңдайды. Қажетті термин сөздердің анықтамасын дәптерге жазып алады.</p>	<p>Анаграмма https://wordwall.net/ru/resource/59490838</p>
<p>15-25мин</p>	<p>1.1 сурет 1 -тапсырма Популяция дегеніміз не? Берілген сызбадан популяцияның өсу сызығын түсіндір? Қандай даралар қатысып тұр? Неліктен шексіз өсу графигіі ұснылған деп ойлайсың? Тағы қандай өзгеру графиктерін білесің? 2. Анаграмма тапсырмасын береді. Мұғалім қосымша түсіндірме жүргізеді Тапсырма №2 «Биологиялық диктант» әдісі Қажетті сөздерді пайдаланып биологиялық диктантты орындаңдар. 1.-----белгілі бір аумақта ұзақ уақыт тіршілік еткен бір түр дараларының тобы. 2. Популяцияда жүретін үдерістерді экология бөлімі-----зерттейді. Популяция жағдайының ең негізгі көрсеткіштері: саны, өсімі, өсу қарқыны, тығыздығы. 3.-----популяциядағы дара саны. 4. Туу мен өлім арасындағы айырмашылық----- . 5. Уақыт бірлігіндегі өсім-----деп аталады. 6.-----аудан бірлігіндегі дара саны немесе топырақ және су ағзалары үшін көлем.</p>	<p>Бірлесіп берілген тапсырманы орындайды -Сұрақтарға жауап береді</p> <p>Мағынаны түсіну үшін оқушылар топта бірлеседі</p> <p>Оқушы мәтінмен жұмыс жасап, тапсырмаларына жауап жазады,</p>	<p>Қосымша 1 үлестірме материалдар</p> <p>Қосымша 2 үлестірме материалдар</p>

	<p>Қажетті сөздер: тығыздығы, саны, өсімі, популяция, демэкология, өсу қарқыны</p> <p>«Ойлан,бірік,бөліс»әдісі Тапсырма №3</p> <p>Планетадағы халық санының өсуі шамамен 20 ғ. Соңына дейін экспоненциалды түрде жүрді. Өсу қарқыны өнеркәсіптік дәуірдің басында (18 ғасырдың ортасында) біршама ұлғайды. 20 ғ. Ортасында медицинаның дамуының және балалардың өлімінің азаюының нәтижесінде демографиялық жарылыс орын алды және әлемдегі халық саны екі есе өсті.</p>	<p>мұғалімнің көмегі жүзеге асады</p> <p>Дұрыс тұжырымдарды анықтайды</p>		
<p>25-35мин</p>	<p style="text-align: center;">World Population Growth Rates: 1950-2050</p> <p style="text-align: center;">Source: U.S. Census Bureau, International Data Base, June 2009 Update.</p>			<p>Қосымша 3 Үлестірме материал</p>
	<p>Халық санының өсімі туралы мәліметтерді мына мәліметті қолданыңыз · 1 млрд — 1820 ж · 2 млрд — 1927 ж · 3 млрд — 1960 ж · 4 млрд — 1974 ж · 5 млрд — июль 1987ж · 6 млрд — октябрь 1999 ж · 7 млрд — 31 қазан 2011 ж</p> <p>Егер динамика өсімі кездейсоқ жағдайлардан өзгеріске ұшырамаса онда 2024 жылы 8 млрд жетед</p> <p>1-тапсырма Осы мәліметтерді негізге ала отырып халық санының тууға, өлімге, иммиграцияға және эмиграцияға байланысты екенін талқылаңыздар</p> <p>2-тапсырма Кестені және график құру үшін әлемдік халық саны туралы мәліметтерді қолданыңыздар</p> <p>Алынған кесте халық саны өсімінің экспоненциалды қисығын ұсыныңыздар.</p> <p>«Көршіңмен ақылдас» әдісі.</p> <p>Жұптық тапсырма Тапсырма 4</p> <p>1-тапсырма Берілген тұжырымдамаларға иә</p>			

	<p>немесе жоқ деп белгілеңіз.</p> <p>1. Популяцияда жүретін үдерістерді демэкология зерттейді.</p> <p>2. Қандай да бір уақыт ішіндегі популяциядағы дара санының өзгеру динамикасы – популяция тығыздығы деп аталады</p> <p>3. Популяция санына әсер ететін факторлар: ауа-райы, жыртқыштар, аурулар, жыныс және жас топтарының қатынасы</p> <p>4. Экспоненциалды өсу антропогендік факторға жатады.</p> <p>Дұрыс жауап: иә, жоқ, иә, жоқ</p>			
Соңы/10 мин	 <p>Оқушылар ұяшықтағы сандарды таңдау арқылы сұрақтарға жауап береді</p> <p>«Ұяшықтағы сандар» әдісі. Әр сандарда берілген. Ұяшықтағы сандарды таңдау арқылы сұрақтарға жауап береді</p>		Мұғалім мадақтауы	Қосымша №4 «Ұяшықтағы сандар» https://wordwall.net/ru/resource/25469368
Рефлексия	<p>«Білім баспалдағы» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, кері байланысын тыңдайды.</p> <p>Мақсаты: Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады.</p> <p>Тиімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды.</p> <p>Үй тапсырмасы: §4 параграф соңындағы сұрақтарға жауап беру 19 бет</p>	Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсатына жеткізетін тапсырмалар орындауына қарай, өз түсінгенін, пікірін, өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды.	«Дұрыс келісемін», «Толықтырамын, басқа көзқарасым бар», «Менің сұрағым бар».	

Қосымша №1

«Биологиялық диктант» әдісі

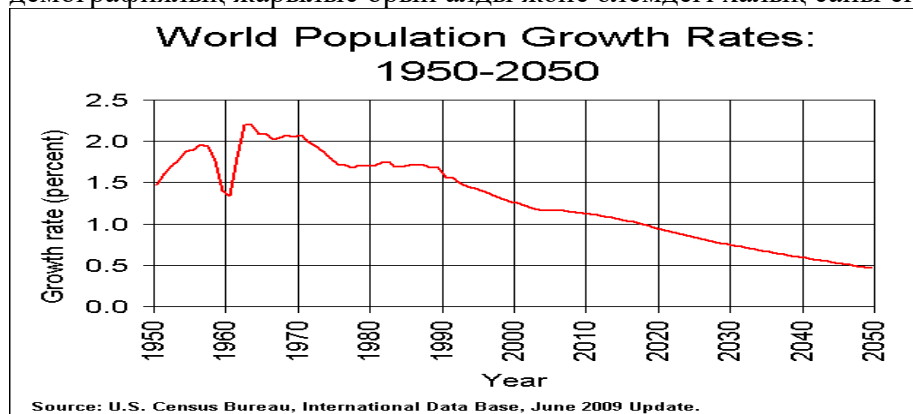
Қажетті сөздерді пайдаланып биологиялық диктантты орындандар. 1.-----белгілі бір аумақта ұзақ уақыт тіршілік еткен бір түр дараларының тобы. 2. Популяцияда жүретін үдерістерді экология бөлімі-----зерттейді. Популяция жағдайының ең негізгі көрсеткіштері: саны, өсімі, өсу қарқыны, тығыздығы. 3.-----популяциядағы дара саны. 4. Туу мен өлім арасындағы айырмашылық----- . 5. Уақыт бірлігіндегі өсім----- -деп аталады. 6.-----аудан бірлігіндегі дара саны немесе топырақ және су ағзалары

үшін көлем.

Қажетті сөздер: тығыздығы, саны, өсімі, популяция, демэкология, өсу қарқыны

Қосымша №2 Ойлан,бірік,бөліс»әдісі Тапсырма №3

Планетадағы халық санының өсуі шамамен 20 ғ. Соңына дейін экспоненциалды түрде жүрді. Өсу қарқыны өнеркәсіптік дәуірдің басында (18 ғасырдың ортасында) біршама ұлғайды. 20 ғ. Ортасында медицинаның дамуының және балалардың өлімінің азаюының нәтижесінде демографиялық жарылыс орын алды және әлемдегі халық саны екі есе өсті.

Source: U.S. Census Bureau, International Data Base, June 2009 Update.

Халық санының өсімі туралы мәліметтерді мына мәліметті қолданыңыз · 1 млрд — 1820 ж · 2 млрд — 1927 ж · 3 млрд — 1960 ж · 4 млрд — 1974 ж · 5 млрд — июль 1987ж · 6 млрд — октябрь 1999 ж · 7 млрд — 31 қазан 2011 ж

Егер динамика өсімі кездейсоқ жағдайлардан өзгеріске ұшырамаса онда 2024 жылы 8 млрд жетеді 1-тапсырма Осы мәліметтерді негізге ала отырып халық санының тууға, өлімге, иммиграцияға және эмиграцияға байланысты екенін талқылаңыздар

2-тапсырма Кестені және график құру үшін әлемдік халық саны туралы мәліметтерді қолданыңыздар Алынған кесте халық саны өсімінің экспоненциалды қисығын ұсыныңыздар.

Қосымша №3 «Көршіңмен ақылдас» әдісі. Жұптық тапсырма Тапсырма №4

1-тасырма Берілген тұжырымдамаларға иә немесе жоқ деп белгілеңіз.

1. Популяцияда жүретін үдерістерді демэкология зерттейді.
2. Қандай да бір уақыт ішіндегі популяциядағы дара санының өзгеру динамикасы – популяция тығыздығы деп аталады
3. Популяция санына әсер ететін факторлар: ауа-райы, жыртқыштар, аурулар, жыныс және жас топтарының қатынасы
4. Экспоненциалды өсу антропогендік факторға жатады.

Дұрыс жауап: иә, жоқ, иә, жоқ

Қосымша №4 «Ұяшықтағы сандар»

Wordwall Быстрее создавайте лучшие уроки

Функции Мои занятия Мои результаты Создать занятие

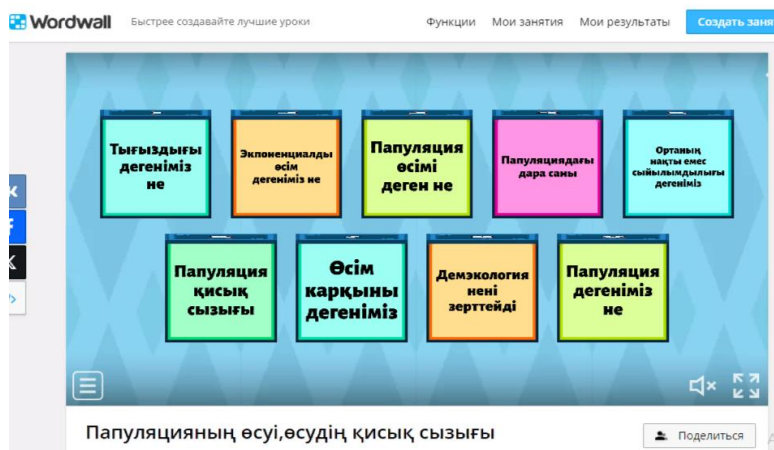
0:30 Коснитесь одну, чтобы открыть

1 2 3 4 5

6 7 8 9

Папуляцияның өсуі, өсудің қисық сызығы

Поделиться Активация

Қысқа мерзімді жоспар

Білім беру ұйымының атауы		
Бөлім:	9.1В Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе	
Пәні	Биология	
Педагогтің Т.А.Ә.		
Күні:		
Сынып:9	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Экожүйедегі энергия тасымалының тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері.	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	9.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру	
Сабақтың мақсаты	энергия ағымының тиімділігін есептейді энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстырады	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы /10 мин/	<p>1. Оқушылар мен сәлемдесу, түгендеу.</p> <p>2. Психологиялық жағымды ахуал туғызу үшін «Көңіл күй» әдісін пайдаланып, оқушылар бір-</p>	<p>Оқушылар ұстазымен амандасады. Сынып тәртібін сақтайды, мотивациялық сөздер айтады.</p> <p>1топ- 2топ- 3топ-</p>	<p>Қошемет сөздермен ынталандыру. Жарайсындар! Сәттілік!</p>	<p>Презентация, https://www.classools.net/random-group-generator/</p>

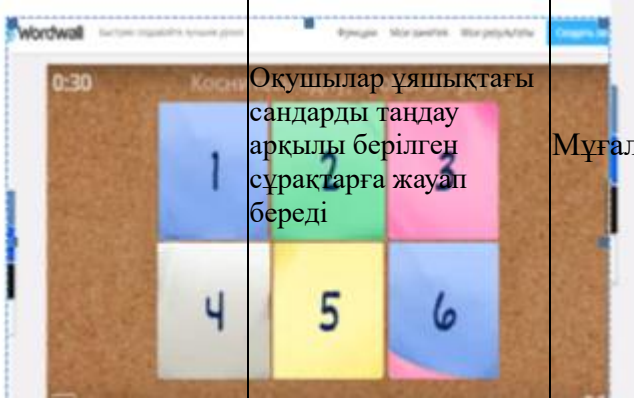

<p>бірінен көңіл-күйлерін сұрау арқылы психологиялық ахуал туғызады</p> <p>3. Топқа бөлуді арнай рондом платформасында жүргізеді</p> <p>4. Алдыңғы білім</p> <p>«Ой қозғау» әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында дөңгелекті айналдыр тапсырмасын ұсынады. Қай оқушының жауап беретінін генератор арқылы жүзеге асырады.</p> <p>https://qazmath.net/nis-catalog/okushyny_tandau/#</p> <p>1. Популяция дегеніміз...?</p> <p>2. Популяцияның қандай көрсеткіштері болады?</p> <p>3. Популяция санының қисық сызығын қалай түсінесің?</p> <p>4. Популяция өсіміне әсер ететін факторларды ата?</p> <p>5. Популяция өсімі неліктен жағымды, жағымсыз, нөл олатынын түсіндіріңіз?</p> <p>6. - экспоненциалды және сигмоидті өсімдер</p>	<p>Оқушылар алдыңғы білімді еске түсіру үшін берілген сұрақтарды барабан айналдыра отырып жауап береді.</p> <p>Сыныптастарының пікірін толықтырады.</p> <p>Ұжымдық талқыға салады. Өз ойын толықтырады</p>		<p>https://wordwall.net/ru/resource/59491816</p>
--	--	--	--

	ұғымдарын түсіндір?			
Ортасы/25 мин	<p>1. Тапсырма 1 «Кубик-рубик» әдісі арқылы жаңа сабақты тақырыбын ашу мақсатында оқушыларға кубиктер ұсынады. Айналып түскен бетіндегі суреттерді жаңа сабақпен байланыстыруды ұсынады</p> <p>2. </p> <p>3. Бейнекөрсетілім ұсынады</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Түрту» әдісін қолдану • Бейнероликті көріп отырып тақырыпқа қатысты кілт сөздерді дәптерлеріне жаздыртады. <p>ТЖ) Тапсырма-2.Топтық жұмыс «Бірге ойлаймыз» әдісі. Оқулықтағы мәтінді топта бөліп оқып, талқылауды ұсынады. Бейнекөрсетілімде көрген ақпараттарын қолдануды ұсынады. Қосымша топтарға суреттер ұсынады. 1-топ Қоректік</p>	<p>Мағынаны білу үшін оқушылар берілген тапсырманы орындайды</p> <p>Бейнероликті көріп отырып, тақырыпқа қатысты кілт сөздерді дәптерлеріне жазады</p> <p>Кілтті сөздер: <i>Қоректену тізбегі, қоректік деңгей, продуценттер</i></p> <p><i>консументтер санды пирамида</i></p> <p><i>экологиялық пирамида</i></p> <p>Оқушылар сабақтың мақсатын айқындау үшін берілген тапсырманы топта талқылайды өз тұжырымдарымен басқа топпен бөліседі, кітаппен жұмыс жасап, мұғалімнің ұсынған тапсырмаларын ұтымды қолданады</p> <p>Оқушы мұғалім көмегімен сілтемеге өтіп ұсынылған тапсырманы орындайды. Ойын түріндегі тапсырманы орындау кезінде қызығушылығы артады.</p> <p>Оқушылар өз білімдерін функционалдық сауаттылық тапсырмаларын орындау кезінде</p>	<p>Оқушылардың жауабына қарай мұғалімнің мадақтауы жүзеге асады.</p> <p>Жарайсың! Керемет! Алғырсың! Есте сақтау қабілетің жоғары!</p> <p>https://youtu.be/Mp3OeNLaKuM</p> <p>Қосымаш 1</p> <p>Қосымша 2</p> <p>https://learningapps.org/view18949387</p>	<p>https://youtu.be/Mp3OeNLaKuM</p> <p>Қосымаш 1</p> <p>Қосымша 2</p> <p>https://learningapps.org/view18949387</p>

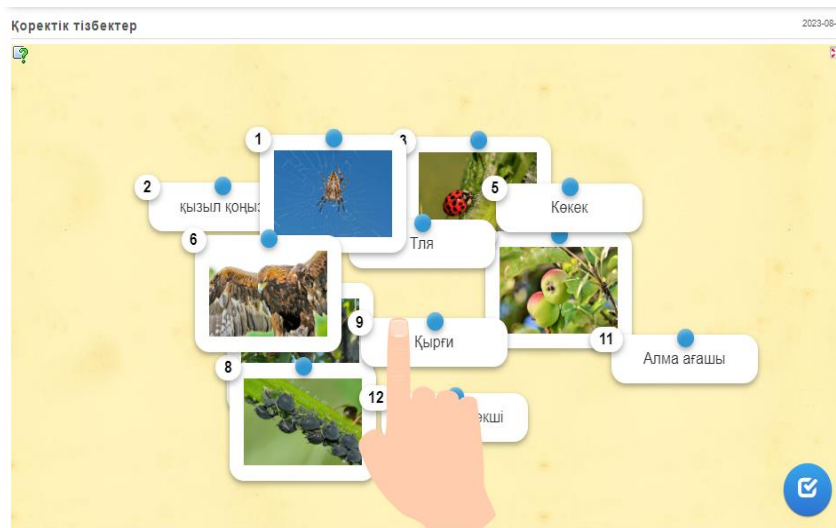
	<p>тізбектегі энергия ағымын сипаттап айтады, тізбекті суреттен карап құраңыздар</p> <p>2-топ Экологиялық пирамида түрлерін түсіндіріңіздер. Суреттегі А және В мысалын түсіндіріңіздер</p> <p>3-топ Экожүйеде энергия тасымалдау тиімділігін суретті қолдана отырып ажыратыңыздар</p> <p>Тапсырма 3 «Ой талқы» әдісі learningapps платформасында тапсырмалар берілген суреттерден қоректік тізбекті құрастыру ұсынылады Күн-өсімдік-1реттік жануар-2реттік жануар-ыдыратушы</p> <p>Тапсырма 4 Функционалдық сауаттылығын арттыратын тапсырмалар</p> <p>Экологиялық пирамида Экологиялық пирамида – экожүйедегі барлық деңгейдегі (өсімдік қоректі, жыртқыштар, жыртқыштармен қоректенетін</p>	<p>суретпен жұмыс жасайды -Берілген мәтінді оқып фактілерін жазады - тест тапсырмасын орындайды</p> <p>Оқушылар топта жұптасады. Экожүйе арқылы энергия ағыны тұрғысынан экологиялық пирамида ережесін қолданады. 2.Сандар, биомасса мен энергия пирамидасын сызба түрінде көрсетіп түсіндіре алады. 3. Қоректік тізбек құрып , экологиялық ережеге сай есептеулер жүргізе алады</p>	<p>Қосымша №3 Үлестірме материалдар Функционалдық сауаттылығын арттыратын тапсырмалар</p>
--	--	--	--

<p>түрлер) продуценттер мен консументтер арасындағы арақатынастың графикалық бейнеленуі. Орташа алғанда, биомасса мен онымен байланысты энергияның тек 10%-ы ғана әрбір қоректік деңгейден келесісіне өтеді деп есептеледі. Әрбір келесі қоректік деңгейге жататын организмдердің өнімдері әрқашанда алдыңғы деңгейдің өнімдерінен орташа есеппен 10 есеге дейін азырақ болады.</p> <p>1. I реттік консументтер А) тырна В) бүркіт С) шегіртке D) жылан Е) қасқыр</p> <p>2. Әрбір қоректік деңгейден келесісіне өтетін энергияның мөлшері А) 1 % В) 10 % С) 0,5 % D) 100 % Е) 0,1 %</p> <p>3. III реттік консументтер А) I реттік консументтермен қоректенеді В) өсімдіктердің биоалуантүрлілігі С) микроскопиялық балдырлар D) дәнқоректі құстар түрлері Е) жыртқыштармен қоректенетін түрлер</p> <p>4. Жайылымдық қоректік тізбектің дұрыс нұсқасы А) өсімдік материалы → өрмек</p>			
--	--	--	--

	<p>ші→шыбын→жерқаушы→жапалақ</p> <p>В) өсімдік материалы→жерқазушы→өрмекші→шыбын→жапалақ С) өсімдік материалы→шыбын→өрмекші→жапалақ→жерқазушы</p> <p>Д) өсімдік материалы→шыбын→өрмекші→жерқазушы→жапалақ Е) өсімдік материалы→шыбын→жерқазушы→өрмекші→жапалақ</p> <p>5. Егер қоян 10 кг өсімдік массасын жесе, онда оның өзіндік салмағы 1 кг-ға өсуі мүмкін. Түлкі немесе қасқыр 1 кг қоянды жеп өз салмағын арттыра алады А) 100 г-ға В) 1 кг-ға С) 10 кг-ға Д) 0,5 кг-ға Е) 10 г-ға</p>			
<p>Соңы/10 мин</p>	<p>«Білім шыңы» ұяшықтағы сұрақтар</p> 	<p>Оқушылар ұяшықтағы сандарды таңдау арқылы берілген сұрақтарға жауап береді</p>	<p>Мұғалім мадақтауы</p>	<p>Қосымша №4 «Білім шыңы» ұяшықтағы сұрақтар https://wordwall.net/ru/resource/31361603</p>
<p>Рефлексия. Үй тапсырмасы</p>	<p>«Білім баспалдағы» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың</p>	<p>Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсатына жеткізетін тапсырмалар орындауына қарай, өз түсінгенін, пікірін, өз ойын айту арқылы</p>	<p>«Дұрыс келісемін», «Толықтырамын, басқа көзқарасым бар», «Менің сұрағым бар».</p>	

	<p>сабаққа деген көзқарасын, кері байланысын тыңдайды. Мақсаты: Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады. Тиімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды. Үй тапсырмасы: § 5 параграф соңындағы сұрақтарға жауап беру. 21-25 беттер</p>	<p>сабаққа қорытынды жасайды.</p>		
--	---	-----------------------------------	--	--

Қосымша №2 Қоректік тізбек құрастыру «Ой талқы»

Қосымша №3

Функционалдық сауаттылығын арттыратын тапсырмалар

Экологиялық пирамида

Экологиялық пирамида – экожүйедегі барлық деңгейдегі (өсімдік қоректі, жыртқыштар, жыртқыштармен қоректенетін түрлер) продуценттер мен консументтер арасындағы арақатынастың графикалық бейнеленуі. Орташа алғанда, биомасса мен онымен байланысты энергияның тек 10%-ы ғана әрбір қоректік деңгейден келесісіне өтеді деп есептеледі. Әрбір келесі қоректік деңгейге жататын организмдердің өнімдері әрқашанда алдыңғы деңгейдің өнімдерінен орташа есеппен 10 есеге дейін азырақ болады.

1. I реттік консументтер А) тырна
 В) бүркіт

С) шегіртке D) жылан

Е) қасқыр

2. Әрбір қоректік деңгейден келесісіне өтетін энергияның мөлшері А) 1 %

В) 10 % С) 0,5 % D) 100 % E) 0,1 %

3. III реттік консументтер

А) I реттік консументтермен қоректенеді В) өсімдіктердің биоалуантүрлілігі

С) микроскопиялық балдырлар D) дәнқоректі құстар түрлері

Е) жыртқыштармен қоректенетін түрлер

4. Жайылымдық қоректік тізбектің дұрыс нұсқасы

А) өсімдік материалы → өрмекші → шыбын → жерқазушы → жапалақ

В) өсімдік материалы → жерқазушы → өрмекші → шыбын → жапалақ С) өсімдік материалы → шыбын → өрмекші → жапалақ → жерқазушы

D) өсімдік материалы → шыбын → өрмекші → жерқазушы → жапалақ E) өсімдік материалы → шыбын → жерқазушы → өрмекші → жапалақ

5. Егер қоян 10 кг өсімдік массасын жесе, онда оның өзіндік салмағы 1 кг-ға өсуі мүмкін. Түлкі немесе қасқыр 1 кг қоянды жеп өз салмағын арттыра алады А) 100 г-ға

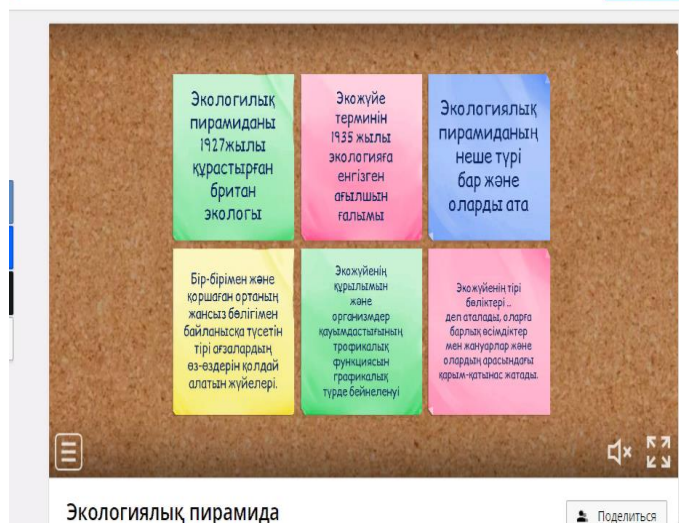
В) 1 кг-ға С) 10 кг-ға D) 0,5 кг-ға E) 10 г-ға

Қосымша №4 «Білім шыңы» Ұяшықтағы сандар

Wordwall Быстрее создавайте лучшие уроки Функции Мои занятия Мои результаты Создать зан

Экологиялық пирамида Поделитесь

Білім беру ұйымының атауы				
Пәні:		Биология		
Бөлім:		9.2А тыныс алу		
Педагогтің аты-жөні:				
Күні:				
Сынып: 9				
Сабақтың тақырыбы:		Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс алу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері. §16. Анаэробты және аэробты тыныс алу.		
Оқу мақсаты:		9.1.4.1 – тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру		
Сабақтың мақсаты:		Аэробты және анаэробты тыныс алу туралы түсінік қалыптасады. Тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдаланады. Анаэробты және аэробты тыныс алу үдерісін салыстырады		
Сабақтың барысы:				
Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы-0-5мин	<p>. Ұйымдастыру кезеңі: 1.Сәлемдесу 2.Оқушыларды түгелдеу 3.Зейіндерін сабаққа аудару</p> <p>2. “Кубизм” әдісі арқылы оқушылар кубиктегі бейнелерге қарай отырып,бір-біріне тілек айту арқылы жағымды ахуал қалыптастыру. Оқушыларды «Әлеуметтік желілер» әдісі бойынша топтастыру. Топтар: 1-Инстаграм 2- Тик ток 3-топ Телеграмм</p>	<p>Оқушылар сәлемдесіп,өз орындарына жайғасады.</p> <p>Оқушылар бір-біріне жақсы тілек айтады. Оқушылар өздеріне ұнаған бір әлеуметтік желіні таңдап алып, сол бойынша 2 топқа бөлінеді.</p>	<p>Қошемет сөздермен ынталандыру. Жарайсындар! Сәттілік!</p> <p>Бүгінгі сабақта тек 10балл</p>	

5-10мин	<p>Сыни тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту үшін «Ой қозғау» әдісі арқылы өткен 7 сыныпта тақырыпты еске салу мақсатында тақатаға құпия сандарды жариялау.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Аэробты және анаэробты үдеріс дегеніміз не? 2.Тыныс алу үдерісінде қандай заттар бөлінеді және сіңіріледі? 3.Барлық жасушада қандай органоидтар кездеседі? 4.Тыныс алу және асқорыту үдерістерін қалай біріктіреді? 5.Қандай ағзаларды анаэробты, ал қайсысын аэробты деп аталады? 6. Аэробты организмдер үшін жасыл өсімдіктердің маңызы қандай? 	<p>Оқушылар тақтада құпия сан түрінде берілген сұрақтарды ашып жауап береді. Өткен сабақты еске түсіреді Басқа оқушылар жауаптарын толықтырады</p>		<p>https://worldwall.net/ru/re-source/63104186</p>
<p>Сабақтың ортасы 10-17мин</p>	<p>Ерекшелігі неде?» әдісі арқылы жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой талқылау.</p> <p>Біздің қаңқа бұлшық еттеріміз көп жаттықпаудың салдарынан тез шаршағыш болып келеді. Қаңқа бұлшық еттерінің қажуы қандай үдерістің әсерінен және қандай органикалық</p>	<p>Оқушылар берілген суретті қолдана отырып тыныс алу процестерінің қаңқа бұлшықеттеріне қалай ісері барын ажыратады</p> <p>Оқушылар бейнені көре отырып өз жауаптарын негіздейді, Тақырыптың мақсатын айқындайды Берілген тапсырман платформада</p>	<p>Мұғалім бонустар</p>	<p>Анаэробты тыныс алу видео https://youtu.be/Z9fwL9djjE?si=-lGzbSliVnH4ToZi Аэробты тыныс алу https://youtu.be/Z9fwL9djjE?si=-lGzbSliVnH4ToZi https://learningapps</p>

	<p>қосылыс түзіледі?</p> <ul style="list-style-type: none"> Неге көптеген тірі организмдер оттегі газымен тыныс алады? Оттегінің маңызы қандай? <p>«Стоп кадр» әдісі арқылы «Тыныс алудың тиімділігі» атты бейнематериал көрсету.</p> <p>Түрткі сұрақ:</p> <ol style="list-style-type: none"> Бұл бейнематериал не туралы? Анаэробты және аэробты тыныс алудың ұқсастықтары мен айырмашылықтары неде? <p>Осы бейнематериалды көре отырып біздің бүгінгі сабағымыздың оқу мақсаттарымен бағалау критерийлеріміз айқындалады. Теорияны бекіту тапсырмасын ұсынады</p>	<p>орындап ажыратады</p>		<p>.org/watch?v=pbyf0kjxj23</p>								
<p>Топтық жұмыс 17-35мин</p>	<p>1 топ тапсырмасы «Кластер әдісі» идеялар мен ақпараттар арасындағы байланыстарды ажыратыңыздар</p> <table border="1" data-bbox="400 1373 746 1697"> <thead> <tr> <th>Кезеңдер</th> <th>Қайда өтеді</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Дайындық</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2. Оттексіз (анаэробты)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3. Оттекті (аэробты)</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>2 топ тапсырмасы Оқулықта берілген ақпаратты пайдаланып, химиялық формулалар құрастырып, есептеулер жүргізіндер 13 молекула глюкоза ыдыратылды, I глюкоза оттектсіз ыдыраған кезде, II оттекті ыдыраған кезде,</p>	Кезеңдер	Қайда өтеді	1. Дайындық		2. Оттексіз (анаэробты)		3. Оттекті (аэробты)		<p>Оқушылар берілген тапсырманы топта ойласып орындайды. Бәрі- Өкіл- Таңдау- Арқылы оқушылар өз жауаптарын ұсынады</p> <p>Бәрі, өкіл, таңдау бойынша оқушылар тақтада орындайды</p>		<p>https://learningapps.org/view27412574</p>
Кезеңдер	Қайда өтеді											
1. Дайындық												
2. Оттексіз (анаэробты)												
3. Оттекті (аэробты)												

	<p>III километрде молық ыдыраған кезде қанша АТФ кДж мен ккал энергия бөлінеді? Ол үшін бөлініп шығатын CO₂ және сіңірілетін O₂ молекулаларының мөлшері қанша?</p> <p>3 топ тапсырмасы Аэробты және анаэробты алу үдерістерінің тиімділігін бу және іштен жану қозғалтқышы бар КПД –мен салыстырып бағалаңдар. Басында органикалық заттарда (отын немесе глюкоза) 2300 ккал энергия бар</p> <p>Топтар платформада жасақталған қызықты тапсырманы орындайды</p>			
35-40мин	<p>«Кел жұптасайық» әдісі арқылы оқушыларды арнайы белгілер бойынша жұптастырады</p> <p>Тапсырма. 1. Глюкоза молекуласының ыдырауынан ең көп энергия бөлінетін процесті анықтаңыз.</p> <p>A Сүтқышқылды ыдырау B Анаэробты тыныс алу C Аэробты тыныс алу D Спирттік ашу</p> <p>2. Төмендегі тыныс алудың аяқталмаған теңдеуі берілген. (а) Теңдеуді аяқтаңыз. C _____ + _____ O _____ _____ CO _____ + _____ H₂O + 2830 _____</p> <p>(б) Жоғарыдағы теңдеу тыныс алудың қай түріне тән екендігін жазыңыз. (в) Тыныс алудың екінші түріне тән реакцияның ауызша теңдеуін жазыңыз.</p> <p>2-тапсырма Тапсырма: «Сандарды сөйлет» әдісі арқылы білімді жинақтау.</p> <p>30,6 кДж</p>	<p>Бағалау критерийі:</p> <p>- Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстырады;</p> <p>АТФ молекуласындағы энергия өлшемін зерделейді;</p>		

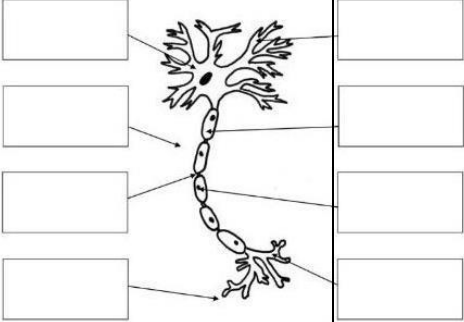
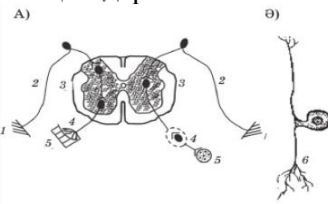
	61,2 кДж 1101,6кДж 19 2812—2880 кДж 1162 кДж 40% 41,3% 40,3			
Сабақтың соңы 40-45мин Кері байланыс Үй тапсырмасы	Жаңа сөздермен жұмыс жасап келу.	Оқушылар бүгінгі сабаққа кері байланыс береді.	ҚБ, «Қошеметтеу» әдісі	

Бөлім:	9.2С Координация және реттелу
Педагогтің аты-жөні:	
Күні:	
Сыныбы: 9	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. §22. Нейрондардың түрлері мен қызметі, синапс пен медиатор.
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	9.1.7.1 - жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты орнату;
Сабақтың мақсаты:	Жүйке жасушасының құрылысы мен қызметінің байланысын сипаттайды Аксон, дендрит, нейроглия, нейрон жасушаларының қызметтерін салыстырады Жүйке импульсінің пайда болуы мен миелиндендірілген, миелиндендірілмеген аксондарды өткізу жылдамдығын талдайды

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту 0-10мин	1. Психологиялық ахуал орнату. Жағымды психологиялық ахуал туғызу. Әр оқушы өзінің бүгінгі көңіл – күйін смайликтермен (жақсы, орташа, нашар) білдіреді. 2. Сынып түрлі түсті, таратпа қағаздар арқылы топқа бөлінеді I топ-нейрон II топ- аксон III топ –дендрит 3. Алдыңғы білім Оқушыларға тапсырман платформада ұсыну	Оқушылар сәлемдесіп, өз орындарына жайғасады Оқушылар бір-біріне жақсы тілек айтады. Топтасады Берілген тапсырманы жылдам орындап шығады	«Жарайсың!» , «Керемет!» , деген мадақтау сөзімен ынталандыру.	Оқулық, түрлі түсті таратпа қағаздар, смайликтер https://worldwall.net/ru/resource/63197568

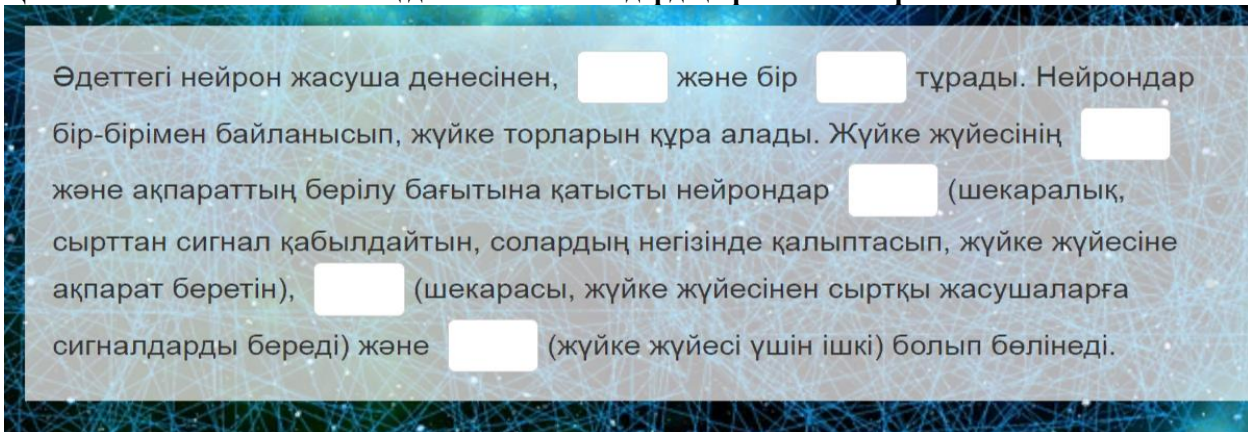
	« Кім жылдам » Терминдердің анықтамасын сәйкестендір			
Сабақтың ортасы 10-25мин	« Миға шабуыл » әдісі арқылы жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой талқылау. Суреттен не байқадың? Жүйке жүйеміз денемізді қалай торлап жатыр деп ойлайсың? Ми қызметі немен байланысты деп ойлайсыз? Тақырыпты толық түсіну үшін бейнекөрсетілім ұсынады Мұғалім түсіндірме жүргізеді Теорияны бекіту тапсырмасын ұсынады	Оқушылар жаңа тақырыпты анықтау үшін берілген суретті сөйлетеді, сұрақтарға болжамды жауаптарын ұсынады Бейнекөрсетілімді мұқият тыңдап өз жауаптарын негіздейді		презентац ия https://youtu.be/RyLp6wLkxk?si=5gYK5pFhscpl0R6S https://learningapps.org/view27870645
Сабақтың ортасы 25-30мин	Тапсырмалар бекеті 1.(а) Берілген нейронның құрылымдарын шаршылардың ішіне жазыңыз. (б) Әр құрылымның атқаратын қызметіне сәйкес қалай бейімделгенін түсіндіріңіз _____ _____ _____ _____ _____	Оқушылар: - Жүйке жасушасының құрылысын анықтайды; Мұғалім көмегімен Learningapps платформасында тапсырма орындайды		Презентац ия, оқушы алдындағы оқулықтар, оқушының жұмыс дәптер Жүйке жасушасы ның құрылысы https://learningapps.org/view27870645

				
<p>Сабақтың ортасы 30-35мин</p>	<p>Жұптық жұмыстар ұсынады</p> <p>Тапсырма-1: Төменде берілген суретті А) және Ә) талдаңдар. Бұл суреттер қандай жіктеу типіне жататынын анықтаңдар.</p> <p>Тапсырма-2 Платформада Биологиялық диктант тапсырмасын орындатады</p>	<p>- Жүйке жүйесінің типтерін жіктейді;</p> <p>Дендриттер</p> <p>Оқушылар платформадан берілген тапсырмада сөздерді толықтырады</p>		<p>Оқулық, жұмыс дәптерлері, құрал-саймандары. Презентация</p> <p>Қосымша №1 «Биологиялық диктант» Бос сөздердің орнын толтыр https://learn.ingapps.org/view29332376</p>
<p>Сабақтың ортасы 35-40мин</p>	<p>Оқушыларға сұрақтар беріледі «Менен – сұрақ, сендерден-жылдам жауап»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жүйке жасушасы. (Нейрон) 2. Нейронның ұзын өсіндісі. (Аксон) 3. Нейронның қысқа өсіндісі. (Дендрит) 	<p>- Жүйке жүйесінің құрылымдарын атайды;</p> <p>(Әр оқушы өз ойымен бөліседі. Бір-бірінің пікірін толықтырып, пікір алмасады, берілген тапсырманы бағалау критерийі бойынша)</p>		<p>Қосымша №2 Үлестірме материалдар</p>

	<p>4. Орталық жүйке жүйесіне жатады. (Ми, жұлын) 5. Қабылдаушы жүйке ұштары. (Рецепторлар) 6. Жауап қайтару деген мағынаны білдіреді. (Рефлекс) 7. Жүйкелер мен жүйке түйіндерінен (ганглийлер) құралатын жүйке жүйе бөлімі: •/Шеткі/ 8. Омыртқа жотасының өзегінде орналасқан мүше: /Жұлын/ 9. Шеткі жүйке жүйесі тұрады: /Жүйкелер, жүйке түйіндерінен/ 10. Жұлынның салмағы: /35-39 г/ 11. Жұлынның диаметрі шамамен: /1 см/ 12. Қозғалтқыш және аралық нейрон денелері құрайды: /Сұр затты/ 13. Мүшелер қызметін жылдамдатады: /Симпатикалық/ 14. Жұлын сұр затының алдыңғы бөлігінде: •/Атқарушы нейрондар орналасқан/ 15. Шеткі жүйке жүйесі атқаратын қызметіне қарай: •/Симпатикалық және парасимпатикалық болып бөлінеді/</p>	<p>орындайды;)</p>		
<p>Сабақтың соңы Ой толғаныс. Кері байланыс</p> <p>40-45мин</p>	<p>«Жетістік баспалдағы». Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, кері байланысын тыңдайды.</p> <p><i>Мақсаты:</i> Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады. <i>Тиімділігі:</i> Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын</p>	<p>Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсатына жеткізетін тапсырмалар орындауына қарай, өз түсінгенін, пікірін, өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды.</p>		

	қадағалайды.		
--	--------------	--	--

Қосымша №1 «Биологиялық диктант»Бос сөздердің орнын толтыр

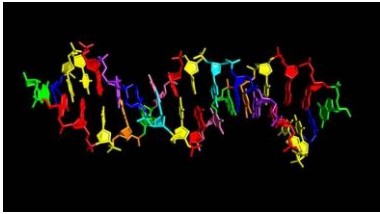

Қосымша №2 «Менен – сұрақ, сендерден-жылдам жауап»

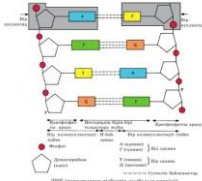
- 1.Жүйке жасушасы. (Нейрон)
2. Нейронның ұзын өсіндісі . (Аксон)
3. Нейронның қысқа өсіндісі. (Дендрит)
4. Орталық жүйке жүйесіне жатады. (Ми, жұлын)
- 5.Қабылдаушы жүйке ұштары. (Рецепторлар)
6. Жауап қайтару деген мағынаны білдіреді. (Рефлекс)
- 7.Жүйкелер мен жүйке түйіндерінен (ганглийлер) құралатын жүйке жүйе бөлімі:
  - Шеткі/
- 8.Омыртқа жотасының өзегінде орналасқан мүше: /Жұлын/
- 9.Шеткі жүйке жүйесі тұрады: /Жүйкелер, жүйке түйіндерінен/
- 10.Жұлынның салмағы: /35-39 г/
- 11.Жұлынның диаметрі шамамен: /1 см/
- 12.Қозғалтқыш және аралық нейрон денелері құрайды: /Сұр затты/
- 13.Мүшелер қызметін жылдамдатады:/Симпатикалық/
- 14.Жұлын сұр затының алдыңғы бөлігінде:
  - Атқарушы нейрондар орналасқан/
- 15.Шеткі жүйке жүйесі атқаратын қызметіне қарай:
  - /Симпатикалық және парасимпатикалық болып бөлінеді/

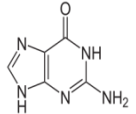

Бөлім	
Пәні	Биология
Педагогтың аты-жөні	
Күні	
Сабақтың тақырыбы:	ДНҚ молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. §29.Дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының құрылысының принципі.
Сыныбы: 9 «»	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	9.4.1.2 - ДНҚ молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау.
Сабақтың мақсаты:	ДНҚ молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау.

Сабақтыңбарысы:

Сабақ кезеңі/Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Қызығушылықты ояту	<p>I. Ұйымдастыру кезеңі:</p> <p>а) Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу. Психологиялық жағымды ахуал туғызу үшін «Жүректен жүрекке» әдісін пайдаланып, оқушылар бір-біріне жақсы тілектер айту арқылы бір-біріне жүрек береді;</p> <p>Алдыңғы білім</p>	Оқушылар ұстазымен амандасады, жүректен жүрекке әдісі арқылы бір-біріне жақсы тілектер айтады;	Жарайсыздар! Өте жақсы жауап! Ұтымды жауап! Мұғалім қошеметі	 https://wordwall.net/ru/resource/66176309
Жаңа сабаққа кіріспе Мағынаны білу	<p>Тыңдалым алды тапсырмаларын ұсынады</p> <p>«Суретті сөйлет» әдісі арқылы жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ойталқылау.</p> <p>ДНҚ дегеніміз не? Оның құрылымын кім ашты? Ол молекула не үшін керек? Оның құрлысы қандай? ДНҚ туралы не білгілерің келеді? Сабақтың тақырыбы мен мақсаты айтылады.</p> <p>«Текіден текті туады, тектілік тұқым қуады» дейді бабаларымыз. «Тек» деген ұғым қазақ үшін қандай қасиетке ие болса, «тексіз» деген сөз күллі жеті атасы түгілі жетпіс жеті атасына дейін жететін ауыр сөздің бірі болып саналған. Олай болса Елбасының «ұлттық код» туралы сөз қозғауы тегін болмаса керек. Ал ХХІ ғасырда ДНҚ құрылысын зерттеу арқылы түрлі қылмыстарды ашуға, тұқымқуалау ауруларының алдын алуға, мал және ауыл шаруашылығында көптеген жаңалықтар ашылды. Бейнекөрсетгіштер ұсынады Теорияны бекіту тапсырмасын береді</p>	Мағынаны білу үшін суретті сөйлетеді, ой бөліседі, өз білгенін айтады; сұрақтарға жауап береді болжамды жауаптарын ұсынады	Қошемет сөздермен ынталандыру. Жарайсындар! Сәттілік!	<p>презентация</p> https://learningapps.org/watch?v=pjoh68cpj23

<p>Сабақтың ортасы</p> 	<p>Оқушыларға жалпылама төмендегі тапсырмалар беріледі. тапсырманы дәптеріне жазады. ДНҚ құрылыс ерекшелігі</p>	<p>Оқушылар -ДНҚ молекуласының құрылымдарын зерделейді;</p>		<p>Үлестірім е материал Қосымша №1 Презентация, оқушы алдындағы оқулықтар, оқушының жұмыс дәптері</p>												
<p>Сабақтың ортасынағы наныталдау</p> 	<p>«Кел жұптасайық, бірге орындайық» тәсілі</p> <p>1-</p> <p>тапсырма</p> <p>ДНҚ молекуласын сызба түрінде бейнелеп, оның құрамбөліктерін көрсетіндер:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дезоксирибоза 2. Фосфор қышқылының қалдығы 3. Аденин 4. Тимин 5. Гуанин 6. Цитозин 7. Фосфодиэфирлі байланыс 8. Ковалентті полюсті байланыс 9. Қос сутектік байланыс 10. Үш сутектік байланыс <p>2-тапсырма платформадан орындайды</p>	<p>Оқушылар ДНҚ молекуласын сызба түрінде бейнелейді және оның құрамбөліктерін көрсетеді;</p>	<p>;</p>	<p>Презентация, оқушы алдындағы оқулықтар, оқушының жұмыс дәптері</p> <p>https://wordwall.net/ru/resource/66177229</p>												
<p>Сабақтың ортасы</p>	<p>3-тапсырма</p> <p>Төмендегі кестені қажетті сөздермен толықтырыңыз.</p> <table border="1" data-bbox="300 1816 700 2065"> <thead> <tr> <th>№</th> <th>Терминдер атауы</th> <th>Қызметі, анықтамасы</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>нуклеозид</td> <td><u>азоттынегіз</u> б <u>моносахарид</u> <u>қосылысы</u></td> </tr> <tr> <td>2</td> <td><u>фосфорқышы</u> <u>қылы</u></td> <td>ДНҚ <u>құрамындағы</u></td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>дезоксирибоза</td> <td><u>ДНҚ</u> <u>құрамына</u> кіреді</td> </tr> </tbody> </table>	№	Терминдер атауы	Қызметі, анықтамасы	1	нуклеозид	<u>азоттынегіз</u> б <u>моносахарид</u> <u>қосылысы</u>	2	<u>фосфорқышы</u> <u>қылы</u>	ДНҚ <u>құрамындағы</u>	3	дезоксирибоза	<u>ДНҚ</u> <u>құрамына</u> кіреді	<p>Оқушылар кестені қажетті сөздермен толықтырады;</p>	<p>;</p>	<p>Үлестірім е материал Қосымша №2 Презентация</p>
№	Терминдер атауы	Қызметі, анықтамасы														
1	нуклеозид	<u>азоттынегіз</u> б <u>моносахарид</u> <u>қосылысы</u>														
2	<u>фосфорқышы</u> <u>қылы</u>	ДНҚ <u>құрамындағы</u>														
3	дезоксирибоза	<u>ДНҚ</u> <u>құрамына</u> кіреді														

		<u>сахарид (қант)</u>					ция, оқушы алдында ғы оқулықта р, оқушыны ң жұмыс дәптері
	4	<u>Комплементарлық ережесі</u>	Нуклеотидтердің азотты негіздері (А,Т,Г,Ц) сутектік байланыспен белгілі бір ретпен орналасуы.		/-/-/-/-/		
	5	<u>Гуанин</u>	ДНҚ-да цитозинге қарсы келетін нуклеотид				
	6	Қант-фосфатты арқау	<u>Дезоксирибозамен фосфор қышқылының қосылымының қанқасы</u>		/-/-/-/-/		
	7	Ковалентті байланыс	Қант-фосфатты арқау ішіндегі байланыс		« - » <u>сызықша</u>		
	8	Гистон	<u>ДНҚ жинақтайтын, ұстап тұратын нәруыз</u>		/-/-/-/-/		
	Комплементарлық ережесі						
	9	ДНҚ-ның біртіндеп АТЦТАГ			<u>ТАГТАЦ</u>		
	10	Берілген ДНҚ ның 18% гуанин болса, онда қалған нуклеотидтер үлесін тап			<u>Цитозин-18%, аденин және тимин-34% дан</u>		
Сабақтың Ортасы	<p>Оқушыларға бүгінгі тақырып бойынша алған білімдерін бекіту тапсырмасы беріледі.</p> <p>«Термин сөздердің жалғасын тап....»</p> <p>Нуклеин қышқылдары..... Нуклеотид..... Азотты негіздер..... Бес көміртекті қант..... Фосфор қышқылы..... Қант-фосфатты арқау..... Фосфодиэфирлі байланыс..... Комплементарлық ережесі..... Комплементарлы нуклеотидтер..... Комплементарлы тізбектер... «Тест талдау» тапсырмасы</p>			<p>Оқушылар -термин сөздерді зерделейді; -тест тапсырмасын талдап белгілейді</p>		Мұғалім мадақтауы	<p>Презентация, оқушы алдындағы оқулықта р, оқушының жұмыс дәптері Қосымша №3</p> <p>Тест https://worldwall.net/ru/resource/66177409</p>
Сабақтың соңы Ой толғаныс Кері байланыс	<p>«Шульманның үш көмекшісі» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, кері байланысын тыңдайды.</p>			<p>Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсатына жеткізетін тапсырмалар орындауына қарай, өз түсінгенін, пікірін, өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды.</p>		<p>Мұғалім оқушыларды «Жапондық бағалау» әдісі арқылы бағалайды. Яғни «Дұрыс келісемін», «Толықтырамын, басқа»</p>	

			көзқарасым бар», «Менің сұрағым бар».	
--	--	--	---------------------------------------	--

Қосымаш №1

ДНҚ құрылысының ерекшеліктері -9кл

Дата: _____

Имя: _____

1. қос тізбекті

- A Әр қадамның ұзындығы
- B ДНҚ тізбегі
- B Репликация
- Г Нуклеин қышқылдарымен бірінші жұмыс жасаған

2. нуклеотид

- A Әр қадамның ұзындығы
- B ДНҚ репликациясы
- B ДНҚ мономерлері
- Г ДНҚ монмері

3. АГЦТ

- A ДНҚ мономерлері
- B ДНҚ қасиеті
- B Сутектік байланыстарды бөліп алатын ерекше ферментті бөліп алды.
- Г ДНҚ монмері

4. жартылай консервативті, консервативті, дисперсивті

- A ДНҚ құрылысы мен қызметін зерттеген ғалымдар
- B ДНҚ тізбегі
- B ДНҚ монмері
- Г ДНҚ репликациясы

5. Д. Уотсон мен Ф. Крик

- A Әр қадамның ұзындығы
- B Екі нуклеотид арақашықтығы
- B ДНҚ құрылысы мен қызметін зерттеген ғалымдар
- Г Аденин мен Тимин Аденин мен тимин арасындағы сутектік байланыс саны Аденин мен тимин арасындағы сутектік байланыс саны2 сутектік байланыс

6. Ф. Мишер

- A ДНҚ қасиеті
- B Нуклеин қышқылдарымен бірінші жұмыс жасаған
- B сутектік байланыстарды түзетін ерекше фермент
- Г Екі нуклеотид арақашықтығы

7. 10 жұп нуклеотид

- A ДНҚ қасиеті
- B Аденин мен Тимин Аденин мен тимин арасындағы сутектік байланыс саны Аденин мен тимин арасындағы сутектік байланыс саны2 сутектік байланыс
- B Нуклеин қышқылдарымен бірінші жұмыс жасаған
- Г Бір қадам

8. 3.4 нм

- A ДНҚ мономерлері
- B Әр қадамның ұзындығы
- B Гуанин мен цитозин арасындағы сутектік байланыс саны:
- Г ДНҚ қасиеті

9. 0.34 нм

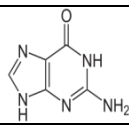
- A ДНҚ қасиеті
- B Нуклеин қышқылдарымен бірінші жұмыс жасаған
- B Гуанин мен цитозин арасындағы сутектік байланыс саны:
- Г Екі нуклеотид арақашықтығы

10. тұқымқуалаушылық ақпаратын беру

- A Әр қадамның ұзындығы
- B ДНҚ қабілеті
- B ДНҚ монмері
- Г ДНҚ тізбегі

Қосымша №2 Төмендегі кестені қажетті сөздермен толықтырыңыз.

№	Терминдерат ауы	Қызметі, анықтамасы	Формуласы, таңбасы
1	нуклеозид	<u>Азоты негіз бен моносахарид қосылысы</u>	<u>/-/-/-/</u>
2	<u>фосфорқышы қылы</u>	ДНҚ құрамындағы қышқыл	<u>НЗРО4</u>
3	дезоксирибоза	<u>ДНҚ құрамына іретін моносахарид (қант)</u>	C6H10O4

4	<u>Комплементарлық ережесі</u>	Нуклеотидтердің азотты негіздері (А,Т,Г,Ц) сутектік байланыспен белгілі бір ретпен орналасуы.	/-/-/-/-/
5	<u>Гуанин</u>	ДНҚ-да цитозинге қарсы келетін нуклеотид	
6	Қант-фосфатты арқау	<u>Дезоксирибоза мен Фосфор қышқылы қосылымын ДНҚ-ның қанқасы</u>	/-/-/-/-/
7	Ковалентті байланыс	Қант-фосфатты арқау ішіндегі байланыс	« - » <u>сызықша</u>
8	Гистон	<u>ДНҚ жинақтайтын, ұстап тұратын нәруыз</u>	/-/-/-/-/
Комплементарлық ережесі			
9	ДНҚ-ның біртүзбегі АТЦТАГ		<u>ТАГГАЦ</u>
10	Берілген ДНҚ-ның 18% гуанин болса, онда қалған нуклеотидтер үлесін тап		<u>Цитозин-18%, аденин және тимин-34% дан</u>

Қосымша №3

«Термин сөздердің жалғасын тап...»

Нуклеин қышқылдары.....

Нуклеотид.....

Азотты негіздер.....

Бес көміртекті қант.....

Фосфор қышқылы.....

Қант-фосфатты арқау.....

Фосфодиэфирлі байланыс.....

Комплементарлық ережесі.....

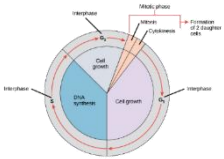

Комплементарлы нуклеотидтер.....

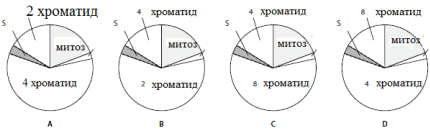

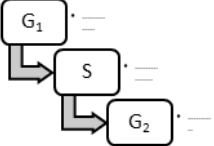

Комплементарлы тізбектер...

Бөлім:	«Жасушалық цикл»
Педагогтің аты-жөні:	
Күні:	
Сыныбы: 9 «»	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2. §30. Интерфаза, оның кезеңдері.
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	9.2.2.1 - жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру.
Сабақтың мақсаты:	жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру Интерфазаның кезеңдерін сипаттау Интерфаза – жасушаның бөлінуге дайындық кезеңі екенін дәлелдеу
Құндылыққа баулу	

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі: Оқушылармен амандасу, түгендеу.	Оқушылар ұстазымен амандасады. Сынып тәртібін сақтайды,	Қошемет сөздермен ынталандыру.	Мотивациялық сөздер

	<p>Сынып тәртібін қадағалау. Ынтымақтастық атмосферасын қалыптастыруда «Менен бір мотивациялық сөз» атты психологиялық ахуал туғызу.</p> <p>Алдыңғы білім тапсырмалар ұсынады</p>	<p>мотивациялық сөздер айтады.</p> <p>Платформадан өткен сабақты еске түсіру тапсырмасын орындайды</p>	<p>Жарайсындар! Сәттілік!</p> <p>Сұрақтарға жауап береді</p>	<p>https://wordwall.net/ru/resource/66183063</p>
<p>Жаңа сабаққа кіріспе Мағынаны білу</p>	<p>«Суретті сөйлет» әдісі арқылы жаңа сабақты</p> <p>байланыстыру мақсатында ой талқылау.</p> <p>Жасушалық цикл дегеніміз не? (бөліну арқылы түзілген жасушаның өзіндік бөлінуге дейінгі кезеңі) Ол қандай негізгі екі кезеңнен тұрады? (даярлық кезең интерфаза және бөліну кезеңі митоз) Интерфаза дегеніміз не? (жаңа жасуша өсетін және келесі бөлінуге дайындалатын кезең) Интерфазада қандай басты құбылыс жүреді? (бұл репликация-ДНҚ молекуласының екі еселенуі. Репликация болмаса жас жасушалардағы хромосома саны бірнеше ұрпақтан кейін бітетін еді.) Бейнекөрсетілім ұсынады Теорияны бекіту тапсырмасын орындатады</p>	<p>Мағынаны білу үшін суретті сөйлетеді, ой бөліседі, өз білгенін айтады;</p> <p>Бейнені көре отырып тақырыпты анықтайды Тапсырмаларды оырындайды</p>	<p>Жарайсындар! Өте жақсы жауап! Ұтымды жауап! Мұғалім қошеметі</p> <p>Суреттен фазаларды ажыратып жазады</p>	<p>презентация</p> <p>https://learningsapps.org/watch?v=pp9bj7gn524</p>

<p>Сабақтың ортасы</p> 	<p>Оқушыларға жалпылама төмендегі тапсырмалары беріледі, тапсырманы дәптеріне жазады.</p> <p>Тапсырма</p> <p>1. Төрт хромосомасы бар жасушаның митозбен қосқандағы жасушалық айналымы берілген. Жасушаның қайсысында интерфаза кезіндегі хромосомалар санын дұрыс көрсетілген?</p>	<p>Бағалау критерийі:</p> <p>-Жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін үдерістерді танып біледі;</p>	<p>Дескриптор:</p> <p>-интерфаза кезіндегі хромосомалар санын анықтайды – 2 балл;</p>	<p>Презентация, оқушы алдындағы оқулықтар, оқушының жұмыс дәптері</p>
	<p>«Кластер» әдісі арқылы топтық жұмыс ұйымдастыру.</p> <p>1-топ G1 - кезеңі 2-топ S - кезеңі 3-топ G2 - кезеңі</p>	<p>Оқушылар топқа берілген тақырыптар бойынша постер қорғайды.</p>	<p>Мұғалім мадақтауы</p>	
<p>Сабақтың ортасы</p> 	<p>Модельдеу «Интерфаза сатылары» әдісінде оқушылар әр сатының өзіне тән қасиетін және атқаратын қызметін тұжырымдайды;</p> 	<p>Оқушылар:</p> <p>-интерфаза сатыларына тән қасиеттерді және атқаратын қызметін сипаттайды;</p>		<p>Презентация, оқушы алдындағы оқулықтар, оқушының жұмыс дәптері</p> <p>https://learnngapps.org/view/28598476</p>
<p>Сабақтың ортасы</p>	<p>Тақырыптан алған білімдерін бекіту тапсырмасын ұсынады</p>	<p>Платформадағы тапсырманы орындайды</p>	<p>-тест тапсырмасы</p>	<p>https://wordwall.net/ru/resource/66180218</p>
<p>Сабақтың соңы Ой толғаныс. Кері байланыс</p>	<p>Кері байланыс: «БББ» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, кері байланысын тыңдайды.</p>	<p>(Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсатына жеткізетін тапсырмалар орындауына қарай, өз түсінгенін, пікірін, өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды)</p>		

Бөлім:	«Тұқымқуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары»
--------	---

Педагогтің аты-жөні:	Қалдасбекова Айшат
Пәні	Биология қосымша сабақ
Күні:	
Сыныбы: 9 «а,ә,б»	Қатысушылар саны: Қатыспағандарсаны:
Сабақтыңтақырыбы:	Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. §33.Г.Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылығы.
Оқубағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	9.2.4.1 – генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау.
Сабақтың мақсаты:	Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтарын сипаттау генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау

Сабақтың барысы:

Сабақ кезең/Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	I. Ұйымдастыру кезеңі: а) Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу. Психологиялық жағымды ахуал туғызудың мақсаты «Жақсы сөз жарымырыс...» әдісін пайдаланып, оқушылар бір-біріне жақсы тілектер айтады; Алдыңғы білім тапсырмаларын ұсынады	Оқушылар ұстазымен амандасады, бір-біріне жақсы тілектер айтады Ұяшықтарды таңдай отырып сұрақтарға жауап береді	Қошемет сөздермен ынталандыру. Жарайсыңдар! Сәттілік! Сұрақтарға жауап береді	Оқулық, жұмыс дәптері Кітап, дәптер, қалам https://wordwall.net/ru/resource/66188464
	Ой қозғау. «Суреттен не айтасың» әдісі арқылы жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау. Генетиканың пайда болуы қай ғалымның зерттеулерімен байланысты? Мендель жаңалықтары несімен маңызды? «Видеоролик» арқылы ой қозғау, түсіндірме беру. Теорияны бекіту тапсырмасын ұсынады	Әр оқушы өз ойымен бөліседі. Бір-бірінің пікірін толықтырып, пікір алмасады, берілген сурет бойынша ой қозғау арқылы жаңа сабақты байланыстырады Оқушылар тыңдайды, термин сөздерді жазады	Жарайсыңдар! Өте жақсы жауап! Ұтымды жауап! Мұғалім қошеметі	презентация салыстырмалы сурет https://wordwall.net/ru/resource/66189734
Сабақтың ортасы	Оқушыларды 3-топқа бөлу. Әр парақта оқушылардың есімдері	Оқушылар топта бірігеді		Презентация, оқушы

<p>_____ -мин</p>	<p>жазулы, топқа бөулі болады. 1-топ, 2-топ, 3-топ.</p> <p>«Мәтінмен жұмыс» «Сипатта. Есепте. Орында» әдісі. Әр топқа сипаттайтын , есептейтін есеп түрлері және QR код арқылы орындайтын бағалау тапсырмалары үлестіріледі.</p> <p>1.«Генетика ғылымы» <i>(генетика ғылымының түрлерін, маңызын сипаттайды, генетика ғылымында қолданатын есептер түрлерін шығарады, QR кодтағы бағалау тапсырмасын орындайды;)</i></p> <p>2.«Г.И.Мендель тәжірибесі» <i>(Г.Мендель тәжірибесінің маңыздылығын сипаттайды, Г.Мендель қолданған есептерді шығарады, QR кодтағы бағалау тапсырмасын орындайды;)</i></p> <p>3.«Гибродологиялық әдіс» <i>(Гибродологиялық әдістің маңыздылығын сипаттайды, генетикалық есептерді шығарады, QR кодтағы бағалау тапсырмасын орындайды;)</i></p>	<p>Әр топ және топ мүшелері өздеріне берілген тапсырманы орындайды. Бір-бірінің пікірін толықтырып, пікір алмасады, әр топқа берілген тақырып модельін, көрінісін, жаттығу түрін жасайды, себебін анықтайды, тақырып маңыздылығын сипаттайды;)</p>		<p>алдындағы оқулықтар, А3 форматты қағаздар, пластилин, маркер, сым темірлер, стикерлер</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>«Дұрыс жауабын тап» ойыны</p>	<p>(Әр оқушы өз ойымен бөліседі. Бір-бірінің пікірін толықтырып, пікір алмасады, берілген тапсырманы орындайды, қорытындылайды;)</p>	<p>;</p>	<p>Презентация https://wordwall.net/ru/resource/66190076</p>
<p>_____ -мин</p>	<p>Кері байланыс: «БББ» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, кері байланысын тыңдайды.</p>	<p>(Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсатына жеткізетін тапсырмалар орындауына қарай, өз түсінгенін, пікірін, өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды)</p>		

Қысқа мерзімді жоспар

Білім беру ұйымының атауы:		
Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып: 7	Қатысушылар саны: 3	Қатыспағандар саны: 0
Сабақтың тақырыбы	XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы. Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау;	
Сабақтың мақсаты	XIXғ. өнер туындыларының қоғамдағы саяси-әлеуметтік жағдайды танып білудегі орнын анықтау	

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі	<p>Ұйымдастыру сәті. Оқушылардың болжам жауаптары арқылы зерттелетін мәселе анықталады.</p> <p>-Салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтар қандай? Сабақ тақырыбы пысықталып, оқу мақсаттары мен бағалау критерийлері оқушыларға таныстырылады.</p>	Оқушылар өз жауаптарын ұсынады	мадақтау	Мұғалім презентациясы http://www.youtube.com/watch?v=2gWZeee4rO8
Жаңа сабақ:	<p>Мәтінмен жұмыс Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады? Зерттеу мен талдау Тапсырма. «Сұхбат беру» Оқушыларға қазақтың салт-дәстүрлерінен мәтін таратылады. Сұхбат сұрақтары слайдтан көрсетіліп немесе карточкаға жазылып ұсынылады. 1.Бесік той 2.Шілдеhana 3.Сүндет той 4.Тұсау кесер 5.Қыз ұзату Тапсырма «Сұхбат беру» -Салт-дәстүр қалай өткізіледі? -Салт-дәстүрлерге көзқарасыңыз туралы ой бөліссеңіз.</p>	<p>Дескриптор: - Өнер иелері өмір сүрген кезең мен қоғамда қалыптасқан саяси-әлеуметтік жағдайды сипаттайды; -Өнер тұлғаларының шығармалардағы негізі идеяны талдайды; -Өнер саңлақтарының қоғамдағы</p>	<p>Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады</p> <p>«Ең үздік жауап»</p> <p>«Алақан-жұдырық»</p>	<p>Тақырыптық ақпараттық мәтіндер</p> <p>Ақпараттық карточкалар Қосымша-2 Сұхбат үлгісі</p> <p>"Қазақстан" ұлттық энциклопедиясы, Алматы, "Қазақ энциклопедиясы", 1998 ж. 4-том</p>

	<p>-Салт-дәстүрлердің қандай ерекшеліктері бар? Неліктен?</p> <p>-Бүгінгі ұрпақ XIX ғасыр қазақ халқының музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп санайды. Сіз осы пікірмен келісесіз бе? Өз ой-пікіріңізді түсіндірсеңіз.</p> <p>Интерпретация</p> <p>Сабак соңында «Неге XIX ғасыр қазақ халқының музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?» деген зерттеу сұрағына қайта оралу. Зерттеу сұрағының жауабын алу үшін төмендегі тапсырманы ұйымдастырылады.</p> <p>XIX ғ. өнер тұлғалары, олар .....</p> <p>XIX ғ. өнер тұлғаларының туындыларындағы негізгі ой...</p> <p>Шығармаларындағы ақпараттан қоғамдағы саяси-элеуметтік жағдайдың... болғанын байқаймыз.</p> <p>Қазақ қоғамында өнер иелерінің орны.....болды.</p>	орнына баға береді.	«Жұлдызшалар»	Таратпа-мәтіндер
	<p>Интерпретация</p> <p>Сабак соңында «Неге XIX ғасыр қазақ халқының музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?» деген зерттеу сұрағына қайта оралу. Зерттеу сұрағының жауабын алу үшін төмендегі тапсырманы ұйымдастырылады.</p> <p>XIX ғ. өнер тұлғалары, олар .....</p> <p>XIX ғ. өнер тұлғаларының туындыларындағы негізгі ой...</p> <p>Шығармаларындағы ақпараттан қоғамдағы саяси-элеуметтік жағдайдың... болғанын байқаймыз.</p> <p>Қазақ қоғамында өнер иелерінің орны.....болды.</p>	Дескриптор: -Берілген тұжырымды дәйекпен дәлелдейді	«Бармақпен»	
Бекіту:	<p>Кері байланыс</p> <p>«Жемістер»</p> <p>Сабак өте қызықты өтті. Маған бәрі ұнады.</p> <p>Маған сабақ ұнады. Бірақ мәлімет аздау болды.</p> <p>Тапсырма түсінікті болмады, маған сабақ қызықты болған жоқ.</p>	Тақырып бойынша не білгенін жазады	Сабак әрекетіне рефлексия жасау;	
Үй тапсырмасы:	«Қазақтың өнері өшпес асыл мұра» Эссе			

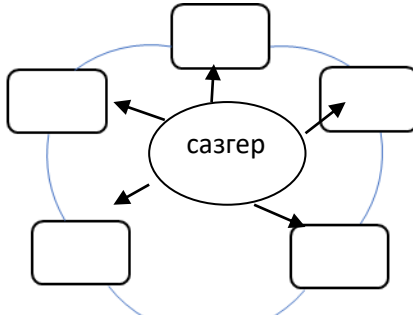
Қысқа мерзімді жоспар-2

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы. Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау;	

Сабақтың мақсаты	XIX ғ. өнер туындыларының қоғамдағы саяси-әлеуметтік жағдайды танып білудегі орнын анықтау
------------------	--

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі	<p>Ой шақыру:</p> <p>Сынып бөлмесіндегі мәліметтерге сүйене отырып, оқушылардан сабақ тақырыбы қандай болуы мүмкіндігі сұралады.</p> <p>- Берілген суреттер арасында қандай байланыс бар?</p> <p>- Суреттер мен мәтіндер мазмұнына қарап бүгінгі сабақтың тақырыбы қалай аталуы мүмкін?</p> <p>Оқушылардың болжам жауаптары арқылы сабақ тақырыбы анықталады.</p> <p>Оқушыларды сабақтың тақырыбы және мақсатымен таныстыру.</p>	Оқушылар суреттер бойынша өз жауаптарын ұсынады	мадақтау	Мұғалім презентациясы XIX ғ. өмір сүрген өнер тұлғаларының суреттері
Жаңа сабақ	<p>Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?</p> <p>Зерттеу мен талдау</p> <p>1-тапсырма. Ұғымдармен жұмыс.</p> <p>1. Күй 2. Терме 3. Ән 4. Айтыс 5. Күйші 6. Сал-сері</p> <p>А) Қазақ халқының аспапта ойналатын музыкалық жанры</p> <p>В) Ақылымен нақыллы бар өлеңді әуен. Термеде күнделікті тұрмыс-тіршілікке қатысты жайттар, ата-бабасының өсиетін, өмірлік қағидасын қадір тұтуға үйретеді.</p> <p>С) Музыка және поэзия өнерлерінің ортақ туындысы</p> <p>Д) Ауыз әдебиетінде ежелден қалыптасқан поэзиялық жанр, топ алдында қолма-қол суырып салып айтылатын сөз сайысы, жыр жарысы.</p> <p>Е) Домбырада, қобызда, сыбызғыда күй орындаушы - музыкант. Күйшіні домбырашы, сыбызшы, қобызшы деп те атайды</p> <p>Ғ) Дәстүрлі қазақ қоғамында өлең мен әнді серік еткен, жүріс-тұрысы мен киімімен ерекшеленіп той-думан мен той-топырдың көркіне айналған өнер иесі.</p> <p>ЕББҚ: оқушы шығарылып берілген тапсырманы орындайды</p> <p>2-тапсырма. Мәтінмен жұмыс.</p> <p>«Зерттеуді жариялау»</p>	<p>Дескрипторлар :</p> <p>- сөздердің мағынасын анықтайды;</p> <p>- сөздердің мағынасымен берілген жауаптарды сәйкестеніреді;</p> <p>Дескриптор:</p> <p>- XIX ғ. өнер туындыларына нәсіл кезеңде қоғамда қалыптасқан саяси-әлеуметтік жағдайдың кемінде 1-уін сипаттайды;</p> <p>- XIX ғасырдағы өнер тұлғаларының өмірлерін және кемінде 1 туындысының шығу тарихын, оның негізгі идеясын талдайды;</p>	<p>ҚБ</p> <p>Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады</p> <p>«Ең үздік жауап»</p> <p>«Алақан-жұдырық»</p>	<p>Қосымша-2</p> <p>Таратпа-мәтіндер (Сынып қабырғаларындағы)</p> <p>Оқулық</p> <p>Қабылдинов З.Е., Қайыпбаева А.Т.</p> <p>Қазақстан тарихы</p> <p>Жалпы білім беретін</p>

	<p>1.Құрманғазы Сағырбайұлы 2.Тәттімбет Қазанғапұлы 3.Ақан сері Қорамсаұлы 4..Мұса Байжанұлы 5.Дәулеткерей Шығайұлы 6. Мұхит Мералыұлы</p> <p>Еркін жазу Өнер - таусылмас азық, сарқылмас байлық!</p> <p>«Кластер» әдісі бойынша тірек-сызбамен жұмыс.</p> <p>ЕББоқушыға тапсырма шығарылып беріледі.</p>	<p>-Өнер саңлақтарының қоғамдағы орнын нақтылайды</p> <p>Дескриптор: - XIX ғ. өнер тұлғаларының тарихи кезеңдегі ролін көрсетеді; - XIX ғ. қоғам көріністерінен мысал келтіру арқылы өнер иелерінің туындыларын тарихи дереккөз ретінде бағалайды</p>	<p>«Жұлдызшалар»</p> <p>«Екі жұлдыз, бір ұсыныс»</p> <p>«Бармақпен»</p>	<p>мектептің 8-сыныбына арналған оқулық. Алматы: Атамұра, 2012.</p> <p>Қосымша-3 Тірек-сызба таратпа</p>
Қорытынды	<p>Кері байланыс «Бағдаршам» -Мен барлығын түсіндім-жасыл -Мен орташа түсіндім-сары -Ешнәрсе түсінбедім-қызыл</p>	<p>Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады</p>	<p>ҚБ – сабақтағы өз әрекеті не рефлексия жасау;</p>	<p>А4, конспект</p>
Үй тапсырмасы	<p>XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы.</p>			

Қысқа мерзімді жоспар-3

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	<p>XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы. Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?</p>	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.2.3 ұлттық музыкалық аспаптардың қолдану ерекшеліктерін сипаттау	

Сабақтың мақсаты	Қазақ халқының ұлттық музыкалық аспаптарын қолдану ерекшеліктеріне сай ажырату; XIX ғасырдағы халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау.
-------------------------	--

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар													
Ұйымдастыру кезеңі	<p>Миға шабуыл</p> <p>Б Мұғалім жаңа тақырыпты зерттеу үшін қажетті бар білімді өзектілендіру үшін оқушыларға Ұлытау тобына қатысты суреттер топтамасын ұсынып, олардың орындауындағы «Адай» күйін тындатып, сұрақтар қояды. Мұғалім оқушыларға келесі сұрақтарды талқылауды ұсынады:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бұл музыкалық топ сіздерге таныс па? - Ал олардың орындауындағы күй сіздерге таныс па? - Күйдің авторы жөнінде не айта аласыздар? - Күйден қандай әсер алдыңдар? <p>Оқушыларды сабақтың тақырыбы және мақсатымен таныстыру.</p>	Оқушылар «Адай» күйін тындап, сұрақтарға өз жауаптарын ұсынады	мадақтау	«Ұлытау» тобының суреттері. «Ұлытау» тобының орындауындағы «Адай» күйі													
Жаңа сабақ	<p>Кестемен жұмыс. Оқушыларға қазақ халқының дәстүрлі музыкалық аспаптары бейнеленген сурет ұсынылады. Оқушылар сол суреттегі дәстүрлі музыкалық аспаптарды дыбыс ерекшеліктеріне қарай алты топқа жіктеледі.</p> <table border="1" data-bbox="395 1361 954 1664"> <tr> <td data-bbox="395 1361 523 1518">Соқпалы-шулы</td> <td data-bbox="523 1361 655 1518">Сылдырлы/Сілкім елі</td> <td data-bbox="655 1361 788 1518">Үрлем елі</td> <td data-bbox="788 1361 920 1518">Ішектегі -ыспалы</td> <td data-bbox="920 1361 954 1518">Ішектің</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>ЕББҚ оқушыны өзін сыныптан шеттетілгендей сезінбеуі үшін мұғалімнің үстеліне жақын, мінез-құлқы жайлы балалардың тобына орналастыру.</p> <p>Зерттеу мен талдау тапсырмасы Оқушылар белгілі бір күйші-сазгер туралы ақпарат жинап, зерттеуі қажет.</p> <table border="1" data-bbox="395 1955 954 2033"> <tr> <td data-bbox="395 1955 603 2033">Күйшілер</td> <td data-bbox="603 1955 815 2033">күйлері</td> <td data-bbox="815 1955 954 2033">Шығу тарихы</td> </tr> </table>	Соқпалы-шулы	Сылдырлы/Сілкім елі	Үрлем елі	Ішектегі -ыспалы	Ішектің						Күйшілер	күйлері	Шығу тарихы	<p>Дескриптор: Соқпалы-шулы қазақ халқының дәстүрлі музыкалық аспаптарының кем дегенде 1-2-уін дұрыс ажыратады және жіктейді;</p> <p>Дескриптор: - XIX ғ. күйші-сазгерді атайды; -Күйші-сазгердің туындыларындағы негізгі идеяны анықтайды; -Тарихи дереккөз ретінде күйші-сазгердің туындыларының</p>	<p>ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тындап кері байланыс беріп отырады «Жұлдызшалар» «Екі жұлдыз, бір ұсыныс»</p>	<p>дәстүрлі музыкалық аспаптары бейнеленген сурет (Қосымша 1)</p> <p>ұлттық аспаптар суреттері</p> <p>Тақырыптық кестеле</p> <p>Р</p> <p>Күйшілер</p>
Соқпалы-шулы	Сылдырлы/Сілкім елі	Үрлем елі	Ішектегі -ыспалы	Ішектің													
Күйшілер	күйлері	Шығу тарихы															

	Күйлердің қазіргі таңдағы маңызы:.....	н құндылығын бағалайды.		суретте рі
	ЕББҚ оқушыға қолдау көрсету мақсатында суреттің үлкен нұсқасын ұсынамын.			
Қорытынды	« Білімді стикер». Мына сұрақтар бойынша жауап береді. - Не білдім? - Не білемін? - Не білгім келеді?	Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады	ҚБ – сабақтағы өз әрекеті не рефлексия жасау;	А4, конспект
Үй тапсырмасы	Күйшелер туралы реферат дайындау			

Қысқа мерзімді жоспар-4

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі. Зерттеу сұрағы: XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру	
Сабақтың мақсаты	XIXғ. II жартысындағы Қазақстанның білім беру мен ағарту ісінің ерекшеліктері мен мақсат-міндеттерін талдайды	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі	Ұйымдастыру сәті. Ой шақыру. Жаңа тақырыпты ашу үшін тірек сөздер ұсынып, сыныптық талқылау ұйымдастырыңыз. Тірек сөздер: - Мектеп, білім, мамандық, сауатсыздық қараңғылық Оқушылар жауаптары тыңдалып болған соң, жаңа сабақ тақырыбы анықталады. Сабақ мақсаты мен бағалау критерийлері таныстырылады.	Оқушылар мектеп, білім, мамандық, сауатсыздық қараңғылық сөздердің мағынасын ашып, өз жауаптарын ұсынады	мадақтау	Презентация Жәңгір хан портреті
Жаңа сабақ	Зерттеу сұрағы: «XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?» Жаңа ұғымдармен жұмыс. Медресе,Ғаклия,Жадидтік мектептер Ағартусаласы,Зайырлы мектеп,Интернат	Дескриптор: Суреттегі нысандарды бір-бірімен	ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият	

	<p>Училище XIX ғасырда Қазақстандағы оқу-ағартушылық мекемелердің жай-куйі туралы қысқаша шолу жасалынады. Зерттеу мен талдау 1-тапсырма. Суретпен жұмыс.</p> <p>Суретті зерттеңіз; Суреттен алған жалпы әсерді сипаттаңыз; Суреттегі адамдар, нысандар және іс-әрекеттерді анықтап, суреттен қорытынды жасаңыз. 2-тапсырма. Мәтінмен жұмыс Оқушыларға тақырып мазмұнын ашатын ықшамдалған мәтін ұсынылып тапсырма беріледі. XIX ғасырдағы қазақдаласындағы діни мектептер; XIX ғасырдағы Қазақстандағы зайырлы мектептер; XIX ғасырдағы Қазақстандағы кәсіптік мектептер Интерпретация «XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?» деген сұраққа кері оралып, сұрақ төңірегінде талқылау ұйымдастырыңыз. ЕББҚ оқушыға мадақтау арқылы қолдау көрсетіледі. «ПТМС» талдау. Қолдануға қажетті кілт сөздер: орыс қазақ мектептері, приход мектептері, реалдық училишелер, қыздар мен ер балалар гимназиясы, ауыл шаруашылық мектептері, малдәрігерлік мектеп, қолөнер мектебі, теңізде жүзу мектебі, әскери гимназия, Омбы мұғалімдер институты, Ташкент мұғалімдер институты т б «ПОПС» формуласы бойынша төрт сөйлеммен сабақты қорытындылайды. • Бірінші сөйлем «Менің ойымша,... »</p>	<p>байланыстырып, тарихи әңгіме құрастырады; Тарихи кезеңнің басты ерекшелігін түсіндіреді; Тақырыпқа қатысты нақты білімді кемінде 2 дәйек беру арқылы қорытындылайды. Дескрипторлар: XIX ғасырдағы қазақ даласындағы кәсіптік мектептердің атауын атайды; -Қазақ қоғамындағы кәсіптік мектептер әкелген өзгерістердің жағымды және жағымсыз жақтарын талдайды. Дескриптор: -Жауап құрылымын сауатты құрайды; -Дәйекпен дәлелденген жауапты береді;</p>	<p>тыңдап кері байланыс беріп отырады «Ең үздік жауап» «Алақан-жұдырық» «Жұлдызшалар» Кері байланыс. Мұғалімнің бағалауы. «Екі жұлдыз, бір ұсыныс» «Бармақпен»</p>	<p>Қосымша-1 Кесте-таратпалар, Суреттер топтамасы Қосымша-2 Мәтін таратпалар https://kk.wikipedia.org/wiki/Қазақстан_ның_XX_ғасырдың_бас_кезіндегі_оқу-ағарту_ісі Қосымша-3 «ПОПС» тапсырмасы және кілт сөздер жазылған карточка</p>
--	--	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Екінші сөйлем «Мен оның себебін былай түсіндіремін ...» • Үшінші сөйлем «Оны мен мына фактілермен, мысалдармен дәлелдей аламын ...» • Соңғы сөйлем «Осыған байланысты мен мынадай қорытынды шешімге келдім ....» <p>ЕББҚ маңызды кездесетін термин сөздерді атайды не жазып көрсетеді</p>			
Қорытынды	Кері байланыс Бүгінгі сабақтан мен не білдім? Сабақ барысында қандай қиындыққа кездестің? Сабақ барысында қандай сұрақ туындады?	Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады	ҚБ – сабақтағы өз әрекетін е рефлексия жасау;	А4, конспект
Үй тапсырмасы	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі			

Қысқа мерзімді жоспар-5

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі. Зерттеу сұрағы: XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру	
Сабақтың мақсаты	Жәңгір ханның ағарту саласына енгізген жаңалықтарын талдап, мемлекеттің дамуына үлес қосқан Жәңгір тұлғасына баға беру	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі	Ой шақыру: Жаңа тақырыпты ашу үшін тұлға портреті мен тұлғаға қатысты сипаттама ұсынылып, сыныптық талқылау ұйымдастырылады. - Ол Шыңғыс ханның ұрпағы; - Ол Бөкей Ордасының ханы; - Оған қарсы халық көтеріліске шықты;	Оқушылар сұрақтарға өз жауаптарын ұсынады	мадақтау	Мұғалім презентациясы Әбілқайыр, Бөкей, Жәңгір хандар

	<p>-Ол алғашқы мұражай мен еуропалық үлгідегі мектеп ашқан тұлға;</p> <p>-Ол мемлекеттік басқарудың жаңа үлгісін жасады</p> <p>Оқушыларды сабақтың тақырыбы және мақсатымен таныстыру.</p>			ың портреті
Жаңа сабақ	<p>Зерттеу сұрағы: XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?</p> <p>Жаңа ұғымдармен жұмыс.</p> <p>/Бөкей Ордасы, зайырлы мектеп, көтеріліс, Исатай мен Махамбет, егу практикасы, Гекке, мұражай, Тастөбе шайқасы, ағартушылық, аурухана, мал тұқымын асылдандыру тб/</p> <p>Зерттеу мен талдау</p> <p>1-тапсырма. Бейнематериалмен жұмыс.</p> <p>XIX ғасырда Бөкей Ордасында билік еткен Жәңгір хан саясаты туралы бейнематериал көрсетіледі.</p> <p>ЕББҚ: оқушыға жеке жұмыс кезінде қасындағы сыныптастары және мұғалім диалог арқылы қолдау жасайды</p> <p>2-тапсырма. Мәтінмен жұмыс.</p> <p>Оқушыларға тақырып мазмұнын ашатын ықшамдалған мәтін ұсынылып, тапсырма беріледі.</p> <p>SWOT талдау кестесі</p> <p>Жәңгір ханның ағарту саясатындағы жетістіктері</p> <p>Жәңгір ханның ағарту саясатының кемшіліктері</p> <p>Жәңгір ханның білім мен ағарту ісіндегі жүргізген іс-шараларының мемлекеттің (саяси, экономикалық, әлеуметтік, мәдени) дамуына әсері</p> <p>ЕББҚ оқушыға қосымша мобильді құрылғылар кеңінен қолданылады.</p> <p>Интерпретация</p> <p>«Жәңгір хан мектебі - заманауи, ағартушы мектеп» және «Жәңгір хан мектебі – отаршыл, империялық мектеп» деген тақырыпта пікірталас ұйымдастырылады..</p> <p>Жақтаушы топ</p> <p>Біздің пікіріміз бойынша, Жәңгір ханның ағарту</p>	<p>Дескриптор:</p> <p>-Жәңгір ханның ел басқару ісіндегі енген өзгерістер мен жетістіктердің кемінде 3-уін анықтайды.</p> <p>Дескриптор:</p> <p>Жәңгір хан саясатының жетістіктері мен мүмкіндіктерінің кемінде 3-уін анықтап, нақты тарихи фактілермен дәлелдейді;</p> <p>Жәңгір хан саясатының кемшіліктері мен қауіптерінің кемінде 2-уін анықтап, нақты тарихи фактілермен дәлелдейді;</p> <p>Жәңгір ханның ағарту саясатының қоғамның әр саласына тигізген жағымды және жағымсыз әсерінің кемінде 1-уін анықтап, оның шешімдерін көрсетеді.</p> <p>Дескриптор:</p> <p>-Жауап құрылымын сауатты құрайды;</p> <p>-Дәйекпен дәлелденген жауапты береді</p>	<p>ҚБ</p> <p>Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады</p> <p>«Ең үздік жауап»</p> <p>«Алақан-жұдырық»</p> <p>«Жұлдызшалар»</p> <p>«Екі жұлдыз, бір ұсыныс»</p>	<p>Қосымша-1</p> <p>Карточкалар</p> <p>Қосымша-2</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=cRJ0p-q84M2Q</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=O-ID8UESyts</p> <p>Кесте-таратпалар</p> <p>Қосымша-3</p>

	<p>саясатының жетістіктері мынада... Біздің ойымызша, Жәңгір хан мектебі - заманауи, ағартушы мектеп, өйткені... .. Біз сіздердің пікірлеріңізбен келісеміз/келіспейміз... Бұл оқиға /өзгеріс маңызды/еш маңызсыз өйткені... Біздің анықтағанымыз... Қорытындысында... Даттаушы топ Біздің пікіріміз бойынша, Жәңгір ханның ағарту саясатының кемшілік тұстарымынада... Біздің ойымызша, Жәңгір хан мектебі – отаршыл, империялық мектеп, өйткені... .. Біз сіздердің пікірлеріңізбен келісеміз/келіспейміз... Бұл оқиға /өзгеріс маңызды/еш маңызсыз болды, өйткені... Біздің анықтағанымыз... Қорытындысында... ЕББҚ оқушы (есту, көру, ойлау қабілеті) тапсырманы саралау арқылы орындайды.</p>		«Бармақпен»	Мәтін таратпалар https://bigox.kz/zhangir-xannyn-agartush-lyk-kyzmeti/						
Қорытынды	<p>«БББ» кестесін толтыр</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Білемін</th> <th>Білдім</th> <th>Білгім келеді</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ғұндар, Қытай қорғаны жайлы білгенін жазады</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Білемін	Білдім	Білгім келеді	Ғұндар, Қытай қорғаны жайлы білгенін жазады			Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады	ҚБ – сабақтағы өз әрекеті не рефлексия жасау;	А4, конспект
Білемін	Білдім	Білгім келеді								
Ғұндар, Қытай қорғаны жайлы білгенін жазады										
Үй тапсырмасы										

Қысқа мерзімді жоспар-6

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып: 7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы. Зерттеу сұрағы: Неге С. Мұқанов Шоқан Уәлихановқа арналған шығармасын «Аққан жұлдыз» деп атады?	

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.3.1 Шоқан Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау
Сабақтың мақсаты	Ш.Уәлихановтың қазақ ғылымындағы ролін зерттейді

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі	<p>Ой шақыру:</p> <p>Академик Н.И.Веселовскийдың цитатасын ұсынып, оқушылармен диалог құрыңыз.</p> <p>«Шоқан Уәлиханов шығыстану әлемінде құйрықты жұлдыздай жарқ етіп шыға келгенде, орыстың шығысты зерттеуші ғалымдары оны таңғажайып құбылыс деп түгел мойындап, түркі халқының тағдыры туралы онан маңызы зор, ұлы жаңалықтар ашуды күткен еді. Бірақ Шоқанның мезгілсіз өлімі біздің бұл үмітімізді үзіп кетті». академик Н.И.Веселовский.</p> <p>Жетелеуші сұрақтар:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Цитатада кім туралы айтылған? • Цитатада берілген мәтін мазмұны арқылы нені аңғаруға болады? • Тұлғаның қандай еңбектерімен таныссыздар? <p>Оқушыларды сабақтың тақырыбы және мақсатымен таныстыру.</p>	Оқушылар Н.И.Веселовскийдың цитатасымен танысып өз жауаптарын ұсынады	мадақтау	Мұғалім презентациясы Қазақстан тарихы көне заманнан бүгінгі күнге дейін. 5 томдық. 4 том. Атамұра, 2010
Жаңа сабақ	<p>Зерттеу және талдау</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неге С.Мұқанов Шоқан Уәлихановқа арналған шығармасын «Аққан жұлдыз» деп атады?</p> <p>1-тапсырма. Мәтінмен жұмыс</p> <p>Шоқан Уәлихановтың балалық және жастық шағы</p> <p>Шоқанның білім алған оқу ордалары және орыс-демократ достары</p> <p>Шоқанның тұлғалық ерекшеліктері.</p> <p>ЕББҚ оқушыға қолдау көрсету мақсатында суреттің үлкен нұсқасын ұсынамын.</p> <p>2-тапсырма. Дәйексөздермен жұмыс</p> <p>«Халықтың қалыпты дамып, өсуі үшін, ең алдымен бостандық пен білім керек»</p> <p>Ш. Уәлиханов</p> <p>«Ш.Уәлиханов құйрықты жұлдыз сияқты біздің әлемімізге қысқа ғана уақытта пайда болып, жарқ етіп, жоқ болып кететін ерекше тұлғаларға жатады. Ол өзінің қайталанбас қасиетімен өзімен араласқан</p>	<p>Дескрипторы:</p> <p>Шоқанның шыққан тегі мен тәлім-тәрбиесі туралы ақпаратты сипаттайды, кемінде 4 факті келтіреді;</p> <p>Шоқан білім алған ордалары мен орыс-демократ достары туралы талдайды, кемінде 4 факті келтіреді;</p> <p>Шоқанның тұлғалық ерекшеліктерін баға беріп,</p>	<p>ҚБ</p> <p>Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады</p> <p>«Ең үздік жауап»</p>	<p>«Ш.Ш. Уәлиханов мұрасы әлемдік тарих контекстінде» халықаралық ғылыми форум материалдары www.semgu.kz</p> <p>www.nci.kz</p> <p>Ақпараттық білім</p>

	<p>біршама адамадардың өмірін жарқын түске бояп кетуі үшін келді... Оның жүрегі нәзік, ақылы өткір болатын»</p> <p style="text-align: center;">Г. Потанин</p> <p>«Әрбір адамға қызмет етуге міндетті ең басты мақсат, бүгін және келешекте қарапайым барлық адамдарға бақыт әкелу үшін өз жолыңызбен жүріңіз»</p> <p style="text-align: center;">Ф. Достоевский</p> <p>Сұрақ: Дәйексөздер мазмұнынан қандай ортақ ойды байқауға болады? "Ғаламшар - Шоқан Уәлиханов" бейне материалын көрсетіңіз. Бейне материалды көріп отырып Ш.Уәлихановтың жеке тұлға ретінде қандай адам болғаны, белгілі ғалым ретінде нені зерттегені, қандай рухани мұра қалдырғаны туралы негізгі мәліметтерді жазады. Шоқанның ғалым болып қалыптасуына алғышарт болған қабілеттеріне нақты мәліметтер жинақтайды.</p> <table border="1" data-bbox="375 1030 989 1232"> <tr> <td data-bbox="375 1030 587 1232">Зеректігі, дарындылығы</td> <td data-bbox="587 1030 758 1232">Бірнеше тілдерді білуі</td> <td data-bbox="758 1030 933 1232">Терең тарихи білімділігі</td> <td data-bbox="933 1030 989 1232">Шеңбер</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>Ш.Уәлихановтың еңбектерінен, мақалалары мен хаттарынан үзінділерді беріп, зерттеу тапсырмасы беріледі. «Ұлы жүз қазақтарын басқару туралы» «Даладағы мұсылмандық» «Жоңғария очерктері» «Сот реформасы туралы жазбалар» Ш.Уәлихановтың аға сұлтан сайлауына қатысып, сәтсіздікке ұшырауы туралы Ф.М. Достоевскийге 1862 ж., Көкшетау(хаты).</p> <p>Зерттеу сұрақтары:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қандай ғылым салаларын зерттегенін анықтау; • Ш.Уәлихановтың ғылымға деген көзқарасы мен мақсатын анықтау; • Саясатқа араласу себебін анықтау; • Ш.Уәлихановтың білім мен ғылымға қосқан еңбектерінің құндылығы неде? 	Зеректігі, дарындылығы	Бірнеше тілдерді білуі	Терең тарихи білімділігі	Шеңбер					<p>кемінде 4 факті келтіреді.</p> <p>Дескрипторы: -Дәйексөздер мазмұнындағы авторлардың негізгі ойын біледі; - Әр дәйексөз мазмұнындағы ортақ ойды анықтайды</p> <p>Дескриптор: -Шоқанның зеректігі мен дарындылығын а талдау жасайды;</p> <p>Дескриптор: -Жауап құрылымын сауатты құрайды; -Дәйекпен дәлелденген жауапты береді</p>	<p>«Алақан-жұдырық»</p> <p>«Жұлдызшалар»</p> <p>«Екі жұлдыз, бір ұсыныс»</p> <p>«Бармақпен»</p>	<p>ресурстары орталығы. 8 сынып. Қазақстан тарихы.</p> <p>С.Мұханов. «Аққан жұлдыз» романы http://kitap.kz/reader/aqqan_zhuldyz_2# «Ғаламшар – Шоқан Уәлиханов» https://www.youtube.com/watch?v=QxiNH_3qVZk http://www.nlrk.kz (Қазақстан республикасының ұлттық кітапханасы). Уәлиханов Шоқан. Көп томдық шығармалар жинағы. - Алматы, 2010 ж.</p>
Зеректігі, дарындылығы	Бірнеше тілдерді білуі	Терең тарихи білімділігі	Шеңбер									

	<p>Жұптық жұмыс жасауда ЕБҚ оқушыларға жұпты таңдауда қолдау көрсетіледі</p> <p>Интерпретация</p> <p>«Неге С.Мұқанов Шоқан Уәлихановқа арналған шығармасын «Аққан жұлдыз» деп атады? деген сұраққа кері оралып, сұрақ төңірегінде талқылау ұйымдастырыңыз. Оқушылардың сабақта алған білімдері мен дағдыларын жинақтап, тиянақтау үшін төмендегі «ПТМС» талдау кестесімен жұмыс жүргізу жүзеге асырылады.</p> <p>«ПОПС» формуласы бойынша төрт сөйлеммен сабақты қорытындылайды.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Бірінші сөйлем «Менің ойымша, ...» • Екінші сөйлем «Мен оның себебін былай түсіндіремін ...» • Үшінші сөйлем «Оны мен мына фактілермен, мысалдармен дәлелдей аламын ...» • Соңғы сөйлем «Осыған байланысты мен мынадай қорытынды шешімге келдім ....» <p>ЕББҚ оқушыға тапсырмаларды орындау үшін уақытты шектемелмей, оқушы жазуын соңына дейін бітіруіне мүмкіндіктер жасалады.</p>			
Қорытынды	<p>Кері байланыс</p> <p>«Бұл сабақты оқып, мен...»</p> <p>Білмеймін .....</p> <p>Білемін .....</p> <p>Түсінемін .....</p> <p>Түсінемін және қолдана аламын ....</p> <p>Басқа біреуді үйрете аламын .....</p>	Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады	ҚБ – сабақтағы өз әрекеті не рефлексия жасау;	А4, конспект
Үй тапсырмасы	Ой толғау: «Шоқанның ұлылығы соншама, біз оны енді ғана толық түсіне бастағандаймыз». Ғ.Мүсірепов			

Қысқа мерзімді жоспар-7

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті		
Педагогтің аты-жөні			
Күні:			
Сынып: 7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:	
Сабақтың тақырыбы	Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы.		

	Зерттеу сұрағы: Неге С. Мұқанов Шоқан Уәлихановқа арналған шығармасын «Аққан жұлдыз» деп атады?
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.3.1 Шоқан Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау
Сабақтың мақсаты	Ш.Уәлихановтың қазақ ғылымындағы ролін зерттейді

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар																
Ұйымдастыру кезеңі	<p>Ой шақыру:</p> <p>-Шоқанның тұлғалық қасиеттерін атаңыз</p> <p>Оқушыларды сабақтың тақырыбы және мақсатымен таныстыру.</p>	Оқушылар өз жауаптарын ұсынады	мадақтау	Мұғалім презентациясы																
Жаңа сабақ	<p>1-тапсырма. ТАЛДА</p> <ol style="list-style-type: none"> Ш. Уәлихановтың өскен ортасы, білімі қандай болды? Қандай тұлғалық ерекшеліктері болған? <p>ЕББҚ оқушыларына (есту, көру, қабылдау деңгейі төмен) қосымша қолдау көрсету мақсатында үлестірме материал береді.</p> <p>2-тапсырма. АНЫҚТА</p> <table border="1" data-bbox="411 1281 951 1603"> <tr> <td>Зеректігі, дарындылығы</td> <td>Бірнеше тілдерді білуі</td> <td>Терең тарихи білімділігі</td> <td>Шешім</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>Деректі тарихи ақпарат ретінде бағала:</p> <table border="1" data-bbox="411 1715 951 2047"> <tr> <td>Ғалымдар</td> <td>Пікір</td> </tr> <tr> <td>Г.И. Потанин</td> <td>«Еуропаға ашқан терезе» секілді болды</td> </tr> <tr> <td>С.Л. Капустин</td> <td>Шоқан көрікті, аса сымбатты болды...</td> </tr> <tr> <td>П.П. Семенов-</td> <td>әсіресе, көңілімді аударған екінші бір адамым – Шоқан</td> </tr> </table>	Зеректігі, дарындылығы	Бірнеше тілдерді білуі	Терең тарихи білімділігі	Шешім					Ғалымдар	Пікір	Г.И. Потанин	«Еуропаға ашқан терезе» секілді болды	С.Л. Капустин	Шоқан көрікті, аса сымбатты болды...	П.П. Семенов-	әсіресе, көңілімді аударған екінші бір адамым – Шоқан	<p>Дескриптор: мәтінді оқып, Ш. Уәлихановтың өскен ортасы, білімі, тұлғалық ерекшеліктерін түсіндіре алады.</p> <p>Дескриптор: Деректердің мазмұнымен танысып, Шоқанның ғылыммен айналысуына оның тұлғалық ерекшеліктерін қайсысы көбірек әсер еткенін анықтай алады.</p>	<p>ҚБ</p> <p>Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады</p> <p>«Ең үздік жауап»</p> <p>«Алақан-жұдырық»</p>	<p>Қазақстан тарихы: Назарбаев Зияткерлік мектептерінің 8-сыныбына арналған оқулық /Ш.М. Аманқұлова, Л.А. Бердіғалиева, А.С. Мағзұмова, Т.К. Юсупова / сынама нұсқа. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектеп</p>
Зеректігі, дарындылығы	Бірнеше тілдерді білуі	Терең тарихи білімділігі	Шешім																	
Ғалымдар	Пікір																			
Г.И. Потанин	«Еуропаға ашқан терезе» секілді болды																			
С.Л. Капустин	Шоқан көрікті, аса сымбатты болды...																			
П.П. Семенов-	әсіресе, көңілімді аударған екінші бір адамым – Шоқан																			

	Тянь-Шанский	Шыңғысұлы Уәлиханов болды.		«Жұлдызшалар»	ері» ДББҰ, 2018. – 184 б., сур.
	ЕББҚ оқушылар негізгі термин сөздерді мәтіннен анықтайды; 3-тапсырма. ТАЛДА.			«Екі жұлдыз, бір ұсыныс»	
	Ғылым салалары	Уақыты	Ғылым жолы		
	Тарих				
	Этнография				
	География				
	СЕН БІЛЕСІҢ БЕ? (3 минут) Қашғар сапары туралы Шоқанның ғылымы еңбегі көп кешікпей Англия мен Германия да жарыққа шыққан. 1859–61 жж. Петербургте тұрып, орыс ұлтының зиялы қауымымен жақын араласты. Өзін ғалым ретінде танытып, Орта Азия мен Шығыс Түркістан картасын жасады. Шығыстану университетінің тыңдаушысы болды. Өзі түркі тілдері бойынша курстар жүргізеді. 1861 жылы науқастанып, еліне оралды. 1864 жылы генерал Черняев экспедициясының құрамынан Әулиеата қамалын алу кезінде көрсеткен жауыздықтарына наразылық танытып шығып кетті			«Бармақпен»	
	ДЕРЕКТЕРМЕН ЖҰМЫС 1. Еңбектері қандай тақырыптар мен мәселелерге арналды? 2. Ол неліктен саяси билікке араласқысы келді? 3. Оның еңбектерінің құндылығы неде		Дескриптор: Мәтінді оқып, Шоқанның қандай ғылым салаларымен айналысқанын талдай алады.		
	ЕББҚ маңызды кездесетін термин сөздерді атайды не жазып көрсетеді		Дескриптор: Ш. Уәлихановтың еңбектерінен үзінділерді оқып, мәнін анықтай алады.		
Қорытынды	Кері байланыс Сауалнама 1. Мен бүгін білдім... 2. Қиын болды... 3. Тапсырмалар орындадым..... 4. Мен өзіме көп нәрсе түртіп алдым..... 5. Көп тапсырманы орындадым... 6. Мен талпынып, тырыстым...		Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады	ҚБ – сабақтағы өз әрекеті не рефлексия жасау;	А4, конспект
Үй тапсырмасы	Ш. Уәлихановты кейбір ғалымдар аз ғұмыр кешкендіктен, «аққан жұлдызға» теңесе, кейбірі «Ш. Уәлиханов – қазақ халқының шоқ				

	жұлдызы» деп санайды. Сен осы пікірлердің қайсысы дұрыс деп ойлайсың?			
--	---	--	--	--

Қысқа мерзімді жоспар-8

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті		
Педагогтің аты-жөні			
Күні:			
Сынып:7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:	
Сабақтың тақырыбы	Ы. Алтынсарин – жаңашыл -педагог. Зерттеу сұрағы: Ыбырай Алтынсариннің халық ағарту саласындағы жаңашылдығы неден байқалады?		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.3.3 Ыбырай Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау		
Сабақтың мақсаты	Ыбырай Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалайды		

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі	Ой шақыру: Ы. Алтынсарин туралы бейнематериалды көрсетіп, оқушыларға негізгі ойды ашатын 5 тірек сөзді жазып алуды тапсырыңыз. Өздері жазып алған тірек сөздерден сөйлем құрастырып, жұптық талқылау ұйымдастырылады. Дегдар - Ыбырай Алтынсарин Оқушыларды сабақтың тақырыбы және мақсатымен таныстыру.	Оқушылар өз жауаптарын ұсынады	мадақт ау	https://www.youtube.com/watch?v=-SFmS5FfmxZ4 Мұғалім презентациясы
Жаңа сабақ	Зерттеу және талдау Оқушыларға Ы. Алтынсаринның қоғамдағы орны мен рөлін анықтау үшін ықшамдалған мәтін таратылады. 1)Ы. Алтынсаринның қызметіндегі жаңалығы; 2)Ы.Алтынсаринның ғылым-білім саласына қосқан үлесі; 3)Ы.Алтынсаринның этнография саласына қосқан үлесін анықтау; Ы.Алтынсариннің «Кел, балалар, оқылық» өлеңін оқытып, өлеңдегі негізгі ойды анықтатыңыз. Өзара талқылау жүргізуді тапсырылады.	Дескрипторлар :-мәтәннің негізгі ойды анықтайды; - Ы.Алтынсариннің ағартушылық жаңалығы сипаттайды; -этнография саласына қосқан үлесіне талдау жасайды;	ҚБ «Ең үздік жауап» «Алақ ан-жұдыр ық»	https://www.youtube.com/watch?v=-SFmS5FfmxZ4 Ыбырай Алтынсарин. Ыбырай Алтынсарин. Өмірі, шығармашылығы,

	<p>БІ.Алтынсариннің халық ағарту саласындағы жаңашылдығын саралау үшін кестені орындайды:</p> <table border="1" data-bbox="300 264 603 600"> <tr> <td data-bbox="300 264 603 338">Педагогикалық іс-әрекеті</td> <td data-bbox="603 264 932 338">Халыққа пайдасы, ерекшеліктері</td> </tr> <tr> <td data-bbox="300 338 603 376">Қолөнер мектебі</td> <td data-bbox="603 338 932 376"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="300 376 603 450">Ауылшаруашылығы мектебі</td> <td data-bbox="603 376 932 450"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="300 450 603 488">Қыздар мектебі</td> <td data-bbox="603 450 932 488"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="300 488 603 600">Ұстаздар дайындайтын мектеп</td> <td data-bbox="603 488 932 600"></td> </tr> </table> <p>ЕББҚ: оқушы шығарылып берілген тапсырманы орындайды Тақтаға ағартушы, педагог, жазушы, этнограф, фольклоршы, аудармашы, ақын, қоғам қайраткері т.б. тірек сөздерді іліп, БІ.Алтынсариннің еңбектерінен дәлелдемелер келтіруді тапсырыңыз.</p> <p>Ой түйін «Аш қасқырдың қойға ұмтылғаны сияқты, мен балаларды оқытуға қызу кірістім және мені өте қанағаттандыратыны – бұл балалар әлдеқандай үш айдың ішінде оқуды, тіпті жазуды үйреніп алды» - деп БІ.Алтынсарин қуана жазды</p> <p>ЕББҚ: оқушыға жеке жұмыс кезінде қасындағы сыныптастары және мұғалім диалог арқылы қолдау жасайды</p>	Педагогикалық іс-әрекеті	Халыққа пайдасы, ерекшеліктері	Қолөнер мектебі		Ауылшаруашылығы мектебі		Қыздар мектебі		Ұстаздар дайындайтын мектеп		<p>Дескрипторлар -</p> <p>БІ.Алтынсариннің ағартушылық қызметін анықтайды;</p> <p>- шығармаларының мазмұнын ашады;</p>	<p>«Жұлдызшалар»</p> <p>«Екі жұлдыз, бір ұсыныс»</p>	<p>ағартушылық қызметі http://www.youtube.com/watch?v=opjbYtZCukw</p>
Педагогикалық іс-әрекеті	Халыққа пайдасы, ерекшеліктері													
Қолөнер мектебі														
Ауылшаруашылығы мектебі														
Қыздар мектебі														
Ұстаздар дайындайтын мектеп														
Қорытынды	<p>Кері байланыс « Білімді стикер». Мына сұрақтар бойынша жауап береді. - Не білдім? - Не білемін? - Не білім келеді?</p>	<p>Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады</p>	<p>ҚБ – сабақтағы өз әрекеті не рефлексия жасау;</p>	<p>А4, конспект</p>										
Үй тапсырмасы	<p>«Ыбырай-тұңғыш қазақ мектебін ашқан ағартушы педагог» Эссе</p>													

Қысқа мерзімді жоспар-9

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	БІ. Алтынсарин – жаңашыл -педагог.	

	Зерттеу сұрағы: Ыбырай Алтынсариннің халық ағарту саласындағы жаңашылдығы неден байқалады?
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.3.3 Ыбырай Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау
Сабақтың мақсаты	Барлық оқушылар: Ыбырай Алтынсариннің өмірі және қызметін түсінеді. Оқушылардың басым бөлігі: Ыбырай Алтынсариннің педогогикалық қызметінің маңызын талдау. Кейбір оқушы: Ыбырай Алтынсариннің шығармаларының тәрбиелік мәні мен құндылығын, Қазақ тарихында алатын орнын дәлелдейді.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар						
Ұйымдастыру кезеңі	Ой шақыру: Таулардан өзен ағар сарқыраған, Айнадай сәуле беріп жарқыраған.. Өлеңнің жалғасын кім айтады? Өлеңнің тақырыбы мен авторын ата? Олай болса біздің бүгінгі сабағымыз ұлы ағартушы, педагоғалым, Ыбырай Алтынсарұлыға арналады. Бейнетаспадан Ыбырай Алтынсарұлы туралы көрсету. Оқушыларды сабақтың тақырыбы және мақсатымен таныстыру.	Оқушылар ілең жолдарын жалғастырып, сұрақтарға өз жауаптарын ұсынады	мадақтау	Мұғалім презентациясы						
Жаңа сабақ	Мәтінмен жұмыс Талқылауға арналған тармақтар: 1- Ы. Алтынсариннің балалық және жастық шағы мен қызметі 2- Ыбырай Алтынсариннің ашқан мектептері 3- Шығармаларының құндылығы 4. Қазақ тарихында алатын орны. ЕББҚ оқушылар маңызды тірек сөздерді жазып алады; 2-тапсырма «Ойашар» сәйкестендіру <table border="1" data-bbox="375 1630 917 2058"> <tr> <td>Ы.Алтынсарұлы қай жылы дүниеге келді</td> <td>3</td> <td>1887 жыл</td> </tr> <tr> <td>Ы. Алтынсарұлы қай жылы мектепті бітіріп, атасы Балғожа бидің хатшысы</td> <td>5</td> <td>1879 жыл</td> </tr> </table>	Ы.Алтынсарұлы қай жылы дүниеге келді	3	1887 жыл	Ы. Алтынсарұлы қай жылы мектепті бітіріп, атасы Балғожа бидің хатшысы	5	1879 жыл	Мәтінмен жұмыс жүргізеді Мәтіннен негізгі ойды анықтайды Дескриптор Ы. Алтынсариннің балалық және жастық шағы қызметін анықтайды. Ы. Алтынсариннің ашқан	ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады «Ең үздік жауап» «Алақан»	
Ы.Алтынсарұлы қай жылы дүниеге келді	3	1887 жыл								
Ы. Алтынсарұлы қай жылы мектепті бітіріп, атасы Балғожа бидің хатшысы	5	1879 жыл								

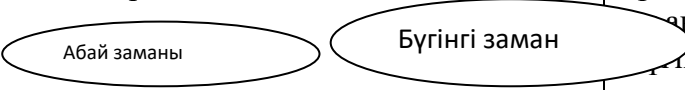
	ретінде тілмаштық қызмет атқарды				мектептерін атайды. Шығармаларын талқылайды. Тарихта қандай орын алатынын сипаттайды.	жұдырық» «Жұлдызшалар» «Екі жұлдыз, бір ұсыныс»																
	Б.Алтынсарин Бірғызда жанында интернаты бар қыздарға арналған мектепте ұстаздық етті	1	1841 жыл																			
	Б.Алтынсарин Торғай облысындағы мектептердің инспекторлығына қай жылы тағайындалды	2	1864 жылы		Оқиғаларды жылдармен ретімен жазады																	
	Б.Алтынсарин Торғайда қазақ балаларына арналған мектепте қай жылы ұстаздық етті	4	1857 жыл																			
	<p>ЕББҚ оқушы өз таңдауы бойынша қалаған сұрағына жазбаша жауап жазады.</p> <p>3-тапсырма Хронологиялық тапсырма</p> <table border="1"> <tr> <td>1841ж</td> <td>1857ж</td> <td>1864ж</td> <td>1879ж</td> <td>188</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>ЕББҚ: оқушыға жеке жұмыс кезінде қасындағы сыныптастары және мұғалім диалог арқылы қолдау жасайды</p>				1841ж	1857ж	1864ж	1879ж	188													
1841ж	1857ж	1864ж	1879ж	188																		
Қорытынды	<p>Кері байланыс « Білімді стикер». Мына сұрақтар бойынша жауап береді. - Не білдім? - Не білемін? - Не білгім келеді?</p>				Тақырып бойынша, не білгенін жазады	ҚБ – сабақтағы өз әрекетінде рефлекс	А4, конспект															

			ия жасау;	
Үй тапсырмасы	« Ы. Алтынсариннің педагогика саласындағы жаңашылдығы » тақырыбына эссе			

Қысқа мерзімді жоспар-10

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті		
Педагогтің аты-жөні			
Күні:			
Сынып:7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:	
Сабақтың тақырыбы	Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл. Зерттеу сұрағы: Неліктен Абай Құнанбайұлын «Хәкім Абай» деп атады?		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру		
Сабақтың мақсаты	А. Құнанбаевты ақын, жазушы, ойшыл, қоғам қайраткері ретінде айқындайды		

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі	Оқушыларға ұлы ағылшын жазушысы У.Шекспир мен Ұлы Абайдың портреттерін көрсету Суреттерде кімдер бейнеленген? Осы тұлғалар туралы небілесіңдер? Қандай еңбектері үшін әлемге танымал болды? Еңбектердің бүгінгі күні қандай маңызы бар? «Ұлы», «Танымал» ұғымдарын қалайтүсінесіңдер? Бүгінгі күні ұлы, танымал болуы үшін қандай қасиеттерге ие болу қажет?	Оқушылар өз жауаптарын ұсынады	мадақтау	Абайдың суреті: Шекспирдің суреті:
Жаңа сабақ	Зерттеу (Қара сөздер, оқулықпен жұмыс) Абайдың қарасөздерінің бүгінгі күнгі өзектілігі мен маңыздылығын анықтау үшін зерттеу тапсырма беру Қарасөздерді келесі бағыттар бойынша талдады ұсыну Венн диаграммасы Абайдың қарасөздеріне негізделе отырып, жағдаятқа талдау жасайды \.	Дескрипторлар: Қарасөздердің негізгі ойын анықтау. Қарасөздердің құндылықтарын анықтау. Бүгінгі күнмен байланысын анықтау.	ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тындап кері байланыс беріп	Абайдың еңбектері. Абай Құнанбаев (өмірбаяны,

	<p>Сұрақ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Қазіргі жастардың жалпы адами құндылықтарға көзқарасы қандай және қандай баға береді? 2. Өмірде өзінің лайықты орнын тауып, нәтижелі өмір сүру үшін адамға қандай қасиеттер керек? <p>ЕББҚ оқушы (есту, көру, ойлау қабілеті) тапсырманы саралау арқылы орындайды.</p> <p>Деректермен жұмыс. Оқушыларға Абай туралы жазылған пікірлер мен естеліктерді ұсыну және кесте бойынша жұмыс жасату</p> <table border="1" data-bbox="339 595 951 987"> <tr> <td data-bbox="339 595 584 831">Не білемін?</td> <td data-bbox="584 595 823 831">Не білгім келеді?</td> <td data-bbox="823 595 951 831">Қандай жолмен (қалай) білуіме, анықтау болады?</td> </tr> <tr> <td data-bbox="339 831 584 987"></td> <td data-bbox="584 831 823 987"></td> <td data-bbox="823 831 951 987"></td> </tr> </table> <p>«Анықта» Абайға қатыстылығын, байланысын анықтайды</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Александр Македонский (Абай «Ескендір» поэмасын жазды) 2. Жаз («Жаз» өлеңі) 3. Қарға мен түлкі (Абай И.Крыловтың «Қарға мен түлкі» мысалын аударды) 4. Шәкәрім Құдайбердіұлы (Шәкәрім Абайдың шәкірті) 5. А.С. Пушкин (Абай А.С. Пушкиннің шығармаларын аударды) 6. М.Әуезов (М. Әуезов «Абай» романын жазды) <p>ЕББҚ оқушыларына (есту, көру, қабылдау деңгейі төмен)қосымша қолдау көрсету мақсатында үлестірме материал беріледі.</p>	Не білемін?	Не білгім келеді?	Қандай жолмен (қалай) білуіме, анықтау болады?				<p>Дескрипторлар: Абайдың қарасөздерінің қазіргі таңдағы маңыздылығына талдау жасайды; Абай туралы жазылған пікірлер мен естеліктердегі негізгі идеяны анықтайды;</p> <p>Дескрипторлар: Абай тұлғасының өзге тұлғалармен байланысын анықтайды;</p>	<p>отырады</p> <p>«Ең үздік жауап»</p> <p>«Алақан-жұдыр ық»</p> <p>«Жұлдызшалар»</p> <p>«Екі жұлдыз, бір ұсыныс»</p> <p>«Бармақпен»</p>	<p>еңбектері) http://abai-inst.kz/ http://www.abay.nabr.kz/index.php?page=content&id=76 http://www.zhazar.com/kz/biography/1289-abay.html</p> <p>Абай шығармалары http://abai-inst.kz/?cat=3</p>
Не білемін?	Не білгім келеді?	Қандай жолмен (қалай) білуіме, анықтау болады?								
<p>Қорытынды</p>	<p>«Білім ағашы». Ағашқа сұрақтар жазылады/ ілінеді (стикер), оқушылар берілген сұрақтарға жауап береді</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Абайдың балалық кезі туралы не білесің? 2. Абайдың дүниеге көзқарасын қалыптастыруға қандай факторлар әсер етті? 	<p>Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады</p>	<p>ҚБ – сабақтағы өз әрекеті не рефлексия жасау;</p>	<p>А4, конспект</p>						

	3. Абайдың орыстың зиялы қауым өкілдерімен қарым қатынасы қандай болды? 4. Абайдың аудармашылық қызметі туралы не білесің? 5. Абайдың халық ағарту ісіне қосқан үлесі қандай болды? 6. Ақынның шығармаларын ата 7. Абайдың өлеңін жатқа үзінді оқы 8. Абай жайлы роман жазып шығарған автор кім?			
Үй тапсырмасы	Абай-ұлы ойшыл			

Қысқа мерзімді жоспар-11

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті		
Педагогтің аты-жөні			
Күні:			
Сынып:7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:	
Сабақтың тақырыбы	Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл. Зерттеу сұрағы: Неліктен Абай Құнанбайұлын «Хәкім Абай» деп атады?		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру		
Сабақтың мақсаты	Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру		

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар				
Ұйымдастыру кезеңі	Миға шабуыл. «Түйінді сөздер» әдісі бойынша «қазақ қоғамы», «хәкім», «қарасөз» деген термин сөздердің мағынасын ашып, түсіндіреді. «Аталған терминдерді байланыстырушы тұлға кім?» деген сұрақ арқылы жаңа сабақтың тақырыбы «Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл» екенін білім алушылар анықтайды. Оқушыларды сабақтың тақырыбы және мақсатымен таныстыру.	Оқушылар өз жауаптарын ұсынады	ҚБ: «Жарайсыздар! Пікірлерің керемет!» деп мадақтау	Мұғалім презентациясы				
Жаңа сабақ	«БББ» кестесін оқушылар дәптерге толтырады. <table border="1" data-bbox="335 1892 893 2060"> <tr> <td>Білемін</td> <td>Білгім келеді</td> </tr> <tr> <td>1.Ақын. 2.Әкесі – Құнанбай, анасы</td> <td>1.Ақынның аудармашылық қызметі.</td> </tr> </table>	Білемін	Білгім келеді	1.Ақын. 2.Әкесі – Құнанбай, анасы	1.Ақынның аудармашылық қызметі.	Дескриптор: 1.Оқушылар Абай туралы бұрыннан білетін 3 ойды жазады.	ҚБ: «Үш шапалақ» әдісі	З.Е.Қабылданов, Ж.Н.Қалиев,
Білемін	Білгім келеді							
1.Ақын. 2.Әкесі – Құнанбай, анасы	1.Ақынның аудармашылық қызметі.							

<p>- Ұлжан, әжесі – Зере. 3.Әдебиеттен білетін өлеңдерін жазады.</p>	<p>2.«Хәкім Абай» атануының себебі. 3. Ақынның Қазақстан тарихындағы рөлі.</p>	<p>2. Оқушылар Абай туралы білгісі келетін 3 ойды жазады.</p>	<p>ҚБ«Ең үздік жауап»</p>	<p>А.Т.Бейс ембаева «Қазақстан тарихы» оқулығы</p>
<p>«Stop-кадр» әдісі. Мұғалім оқушы назарын Абай Құнанбаев туралы бейнебаянға аудартады. 1.Абайдың бейнесі бейнебаянда қалай берілген? 2.Әкесі Құнанбайдың Абайды тәрбиелеу ерекшелігі қандай болды? 3.Қарапайым халықтың сый-құрметіне Абай қалай ие болды? 4.Үзінді сізде қандай ой туғызды? Оқушылар бейнебаянға болжам жасаған соң бейнебаян қайта жалғастырылады. ЕББҚ оқушы (есту, көру, ойлау қабілеті) тапсырманы саралау арқылы орындайды. Мәтінмен жұмыс.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ақынның балалық шағы, озық ойлы орыс зиялы қауымының өкілдерімен араласуы. 2. Абай – ұлы ақын әрі ойшыл, Абай және халық ағарту ісі. 3. Абайдың аудармашылық қызметі, оның Қазақстан тарихында алатын орны. <p>ЕББҚ оқушыға қолдау көрсету мақсатында суреттің үлкен нұсқасын ұсынамын. «5 R» маңыздылық кестесі Тапсырма: Ақынның балалық шағын, озық ойлы орыс зиялы қауымының өкілдерімен араласуын «5 R» маңыздылық кестесіне толтырады.</p>		<p>Дескриптор: Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметін бағалайды Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметін анықтайды. Дескриптор: - А.Құнанбаевтың балалық шағының есте қалатын оқиғасы мен орыс зиялы қауымының өкілдерімен араласуын талдайды; - А.Құнанбаевтың балалық шағының есте қалатын оқиғасы мен орыс зиялы қауымының өкілдерімен араласуының нәтижелелігін саралайды; А.Құнанбаевтың орыс зиялы қауымының өкілдерімен араласуы қазіргі қоғамның</p>	<p>ҚБ«Алақан-жұдыр ық» «Жұлдызшалар» ҚБ«Екі жұлдыз, бір ұсыныс» «Бармақпен»</p>	<p>«Атамұра», 227-234 беттер Ақпараттық карточкалар «5 R» маңыздылық кестесі Үлестірмелі қағаздар</p>
<p>Есте қалатыны</p>	<p>- Бұл оқиғаны есте сақтайды - Кім? - Қайда?</p>			
<p>Нәтижелелігі</p>	<p>-Бұл оқиға қандай нәтижеге келді?</p>			
<p>Айрықша мәнділігі</p>	<p>-Бұл оқиға нақты сол уақытта қандай көрініс тапты? -Бұл оқиғаны маңызды немесе бірегей деп санады ма?</p>			

	Жаңғырығы	-Біздің мәдениетте бұл оқиға қалыптасуына көрініс табады ма? -Қазіргі қоғамның қалыптасуына тигізген әсерін айтады; бұл оқиға өзінің әсерін тигізді ме? -Адамдар бұл оқиғадан сабақ алды ма?		
	Айқындайтын басқа да қырларды түсінуге жол ашатындығы	-Бұл оқиға сол уақыттағы адамдардың ой-пікірі мен әрекеттері туралы қандай ақпарат бере алады?		
	ЕББҚ оқушы (көру және есту қабілеті төмен) сұрақтарға жауапты жазбаша ұсынады.			
Қорытынды	Кері байланыс « Білімді стикер». Мына сұрақтар бойынша жауап береді. - Не білдім? - Не білемін? - Не білгім келеді?	Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады	ҚБ – сабақтағы өз әрекеті не рефлексия жасау;	А4, конспект
Үй тапсырмасы	Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл.			

Қысқа мерзімді жоспар-12

Бөлім:	7.4 XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:7	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл. Зерттеу сұрағы: Неліктен Абай Құнанбайұлын «Хәкім Абай» деп атады?	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру	
Сабақтың мақсаты		

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру кезеңі	“Миға шабуыл” әдісі Мына ақындардың ішнен мына өлең шумақтары кімнің өлені? Қайрат пен ақыл жол табар Қашқанға да, қуғанға. Әділет, шапқат кімде бар,	Оқушылар өз жауаптарын ұсынады	мадақтау	Мұғалім презентациясы

	<p>Сол жарасар туғанға.</p> <p>Оқушыларды сабақтың тақырыбы және мақсатымен таныстыру.</p>								
<p>Жаңа сабақ</p>	<p>1-тапсырма Хәкім Абайдың» шығармаларының құндылығын талдайды. Абай – ұлы ақын әрі ойшыл, Абай және халық ағарту ісі тақырыпшасын «7W» тәсіліне салу. 1.Неліктен Абай «хәкім» атанды? 2.Неліктен Абай бес нәрсеге асық бол, бес нәрседен қашық бол дейді? 3.Неліктен Абай өз шығармаларын жинақтамаған? 4.Ақын өз өлеңдерінде неліктен сараң байларды өлтіре сынады? 5.Неліктен Абай халықты ғылыммен айналысуға үндеді? 6.Неліктен Абай мектептерді көп салуды жақтады? 7.Кедейшіліктен құтылудың тәсілі егіншілікпен айналысу деп ақын неліктен айтқан? ЕББҚ оқушыларына (есту, көру, қабылдау деңгейі төмен)қосымша қолдау көрсету мақсатында үлестірме материал беріледі. «Серпілген сауал» тәсілі Оқушылардың тақырыпты түсіну, талқылау дағдысы бағаланады. Оқушылар біріне-бірі сауал «лақтырады». - Пікіріне қосыласыз ба? - Жауапты қалай толықтыруға болады? - Пікірді 1 сөзбен қалай тұжырымдайсыз? 2-тапсырма «Блум текшесі» тәсілі арқылы Абайдың аудармашылық қызметін, оның Қазақстан тарихында алатын орнын бағалаңыз. Текшенің 6 қырында орналасқан тапсырмалар</p> <table border="1" data-bbox="331 1899 874 2040"> <tr> <td>неліктен</td> <td>атаңыз</td> <td>түсіндіріңіз</td> <td>ұсынысыңыз</td> <td>ойлап табыңыз</td> </tr> </table>	неліктен	атаңыз	түсіндіріңіз	ұсынысыңыз	ойлап табыңыз	<p>Оқушылар Абайдың «хәкім» атануының себебін анықтайды. Оқушылар Абайдың қашық және асық бол деген бес нәрсенің себебін анықтайды.</p> <p>Оқушылар Абай шығармаларының жинақталмау себебін анықтайды. Ақынның өз өлеңдерінде сараң байларды өлтіре сынауының себебін анықтайды. Оқушылар Абай халықты ғылыммен айналысуға үндеу себебін анықтайды. Абайдың мектептерді көп салынуының жақтау себебін анықтайды. Оқушылар Кедейшіліктен құтылудың</p>	<p>ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады</p> <p>«Ең үздік жауап»</p> <p>«Алақан-жұдырық»</p> <p>«Жұлдызшалар»</p> <p>«Екі жұлдыз, бір ұсыныс»</p>	<p>Абайдың еңбектері.</p> <p>Абай Құнанбаев (өмірбаяны, еңбектері) http://abai-inst.kz/ http://www.abay.nabrk.kz/index.php?page=content&id=76 http://www.zhara.r.com/kz/biography/1289-abay.html</p> <p>Абай шығармалары http://abai-inst.kz/?cat=3</p>
неліктен	атаңыз	түсіндіріңіз	ұсынысыңыз	ойлап табыңыз					

					ЫҢ ЫЗ	тәсілі егіншілікпен айналысу деп ақынның айту себебін анықтайды.	«Барм ақпен»	
	Патша үкіметі неліктен Абайды андыған? Абайдың М.Ю.Лермонтовтан аударған өлеңдерін атаңыз. Ақынның қазақ қоғамына қосқан үлесін түсіндіріңіз. Адам болу үшін сіз қандай қағиданы ұсынасыз? Кедейшіліктен құтылудың жолын ойлап табыңыз. Ақын өлеңдеріндегі құндылықтардың қайсысы қазір жеткіліксіз, ойыңызбен бөлісіңіз. ЕББҚ: оқушыға жеке жұмыс кезінде қасындағы сыныптастары және мұғалім диалог арқылы қолдау жасайды							
Қорытынды	Кері байланыс « Білімді стикер». Мына сұрақтар бойынша жауап береді. - Не білдім? - Не білемін? - Не білгім келеді?					Тақырып бойынша не білетінін, не білгісі келетінін, не білгенін жазады	ҚБ – сабақта ғы өз әрекеті не рефлек сия жасау;	А4, конс пект
Үй тапсырмасы	ПТМС формуласы бойынша эссе жазу «Не себепті Абайды Хакім Абай деп атаған?» <ul style="list-style-type: none"> • Позиция (мен солай санаймын,) • • Түсіндіру (....себебі,) • • Мысал (мен мұны мынадай мысал арқылы дәлелдей аламын....) • • Салдар (айтылған мәселе бойынша мынандай қорытынды жасаймын....) 					Дескриптор: 15сөйлемнен тұратын эссе жазады, 3-4 дәлел келтіріп, өз пікірін білдіреді		

ҚОРЫТЫНДЫ

Әлеуметтік осал отбасылардан шыққан балалар үшін қосымша сабақтар олардың қоғамға енуіне және білім беру нәтижелерін жақсартуға көмектесетін тиімді құрал бола алады. Қосымша сабақтарды ұйымдастыру және өткізу бойынша әдістемелік ұсынымдар үлгерімі төмен білім алушылардың пәндік, пәнаралық және жеке білім нәтижелерін дамыту бағдарламаларын іске асыруға белсенді қатысу міндетін қояды.

Қосымша сабақтар білім алушылардың үлгерімін қолдау, олардың әлеуметтік дағдыларын дамыту, өзін-өзі дамыту мақсаттары мен міндеттерін қоя отырып, өзін-өзі бағалау мен өзіне деген сенімділікті арттыруға мүмкіндік береді. Әлеуметтік осал отбасылардан шыққан балалар үшін қажеттіліктер, қызығушылықтары және дайындық деңгейін ескере отырып, жеке бағдарлама жасалуы тиіс. Барлық білім алушылардың әлеуметтік жағдайын ескере отырып, олардың қол жетімділігі мен жағдайлардың теңдігін қамтамасыз етіледі.

Білім алушыларға қолдау көрсетіп, кеңес бере алатын түрлі сала мамандарды (педагогтар, психологтар, әлеуметтік қызметкерлер) сабаққа тартылады. Әр оқушы өзін жайлы және қауіпсіз сезінетін сабақтарда достық және сенімділік жағдайы жасалады. Өткізілетін сабақтардың нәтижелері мен тиімділігін үнемі бағалап, білім алушылардың қажеттіліктеріне қарай бағдарламаға түзетулер енгізіліп отыруы тиіс. Оқушылардың өзін-өзі дамыту туралы әрқашан ескеру қажет. Өмірлік қиындықтарды сәтті жеңе алу үшін оларды өзін-өзі ұйымдастыру, өзін-өзі басқару және өзін-өзі бағалау дағдыларына үйрету міндеттеледі. Осы әдістемелік ұсынымдарда берілген ережелер мен талаптарды сақтау қажет. Бұл әлеуметтік осал отбасылардан шыққан балаларға тиімді және нәтижелі қосымша сабақтарды ұйымдастыруға көмектеседі.

Әдістемелік ұсынымдар әлеуметтік осал отбасылардан шыққан балаларға көмек көрсету жөніндегі жұмыстың тәртібін, логикасын және мазмұнын айқындайтын құрылымдық ақпаратты қамтиды.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	3
1 Білім алушылар үшін қосымша сабақтарды ұйымдастыру және өткізу ерекшеліктері	4
2 Әлеуметтік осал отбасылардан шыққан балаларған негізгі пәндерден қосымша сабақтарды ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар	11
Қорытынды	89
Қолданылған әдебиеттер тізімі	90

ҚОЛДАНЫЛҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1. Методические рекомендации по организации онлайн обучения. – НАО им.И.Алтынсарина, 2023. – 75с.
2. Методология организации дополнительных занятий для обучающихся из социально уязвимых семей. - НАО им.И.Алтынсарина, 2023. – 12с.
3. Бурдяк А. Дополнительная занятия по школьным предметам: мотивация и распространенность. //Мониторинг общественного мнения №2 (126) март-апрель. 2015. – стр.96-112.
4. Бөрібекова Ф.Б., Жанатбекова Н.Ж. Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар: Оқулық. – Алматы: Жоғары оқу орындарының қауымдастығы.- 360 б.
5. «Об утверждении Перечня документов, обязательных для ведения педагогами организаций среднего, технического и профессионального, послесреднего образования, и их формы» Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 27 августа 2022 года № 382.
6. Методическое пособие по разработке планов сопровождения учащихся. – Астана: Назарбаев интеллектуальные школы. – 2015. стр. 22.
7. Егорова Л. В. Особенности организации занятия в дополнительном образовании детей. Занятие с педагогами в Школе педагогического мастерства /<http://festival.1september.ru/articles/417446/>